СУХАЛ БЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 29 (2550)	КIиранди, 9 апрель, 1961 шу.	Мах 2 кеп.

НИКЪ ГОЙТАЧА МАЯКАШЦА НИЙСЛУШ ХЬЕГА КЪА!

Хьаллоацаргба вай серпуховцай болам!

* *

СОЛТАЕВАС НОВКЪОСТАЛ ДЕ ЛАЬРХIАД ТIЕХЬАЙИСАЧА ДОЯРКАНА

Соахка бийтт етт бар Надтеречни района «Недтеречный» яхача совхоза шоллагIча отделенерча доярка Солтаева Зинас бетташ. Дукха шура луча доахах дар уж. ХIара Iаттагара 3733 килограмм шура яьккхар цо. Дийнахь-бус 30 килограммага дIакхоачаш шура лоро соахка цхьан юкъа Зинас детташ хиннача «Стенка», «Цыганка», «Снегурка», «Сонтябренка» яхача доахана.

Ишта дукха шура луш уж доахан хилара керттера бахьан дар, къона яле а, ший болх дукха безаш а дика боезаш а комсомолка Солтаева Зина хилар. Цхьабакъда, ше деттача доахана дукха шура теларах кхоачам беш яцар Зина. Каст-каста цунна дагаухар Гаганова Валентинас доахан хьожаде сона, аьнна. Отделене кулгалхоша цун юхь йир.

Зинайга дIаденнача ялхайтт шинарах, духхьашха дахка а дехка хIанз детташ да бархI. Укх шера дIабахача кхаь бетта хIара Iаттагара лоархIаш 531 килограмм шура яьккхай Зинас. Доаханна гIулакх дика дар, еррига шура цIенъяь Io а йоаккхаш, нийса деттар, доахан ханханнахьеи дикеи кхабар — массаза а цу гIулакхий йоакхо еш Солтаева хиларах денгара денга шура тIаетт цо деттача доахана. Цикка шура тIатекхай духхьашха дахкача «Светлана», «Туча», «Новочка» яхача а кхыча а доахана.

> «САГ ХОЗА ВА ШИЙ СИЦА, ШИЙ ХЬАЬКЪАЛЦА, ВАЙНА ХЬАЛХАШКА ЛАТТА СИЙЛАХЬ-ДОККХА ДЕКХАРАШ КХЕТАДАРЦА, ШИЙ ГIУЛАКХАШЦА, КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА ЛОАТТАБУ КЪОВСАМ КХЕТАБЕШ ШЕ ХИЛАРЦА».
>
> **Н. С. ХРУЩЕВ.**

дIадоладаь сийлахь-доккха патриотически гIулакх.

Отделене кулгалхошкара дийхар Солтаева Зинас, ше детта дукха шура луш дола доахан кхыча дояркага дIа а дале, духхьашха дахка катий

Масала, бахкача хана 8 килограмм мара дийнахь-бус шура ца луш хиннача «Цыганка» яхача Iатто хIанз 17—18 килограмм лу, 6 килограмм мара ца луш хиннача «Светланас» 15 килограмм лу, 9 килограмм луш хиннача «Тучас» — 20 килограмм. Юххьанца луш хинначул кхозза дукхагIа шура лу хIанз «Новочка» яхача Iатто а.

Района юрта боахамера беррига къахьегамхой эггара дикагIа толамаш даьхараштa тIехьакхебе, аьнна, дош деннача Московски областа Серпуховски района юрта боахаме хьалха латтарий кхайкорал Iомаду совхоза ерригача фермашка.

Берригаш тIехьакхе гIерта тоам а болаш, дика балха толамаш даьха къахьегамхой ба «Надтеречный» совхоза шоллагIча отделене детта доахан леладеча Есимат Абдурханова бригадир йолча Iулаца а. Ер шу доладелча денз хIара Iаттагара 550 килограмм шура яьккхай къонача доярка Яхита Ахмаровас, цунга дIагIортташ яьккхай Некдарова Хадишата а.

Цхьабакъда, мелла чIоагIа царна из лоьшаелъ а, доахан деттара говзал дика Iомаяь баланза дояркаш а ба бригаде. Иштача дояркашта новкъостал де, дукхагIа шура йоахараштa уж тIехьакхебе лаьрхIар доахан деттара болх дика бовзаш болча вайнаьха мехкараша.

— Аз геттар чIоагIа къоабал ду, — йоах Солтаева Зинас, — Серпуховски района юрта боахаме хьалха латтараша даь кхайкарал. Тха а низ кхоачаргба цу тайпара хIама де. Тхона юкъе а ба кIезиг-дукха новкъостал дича дикагIоарашта тIехьа а кхувргоолаш къона дояркаш. Царех хет сона Нухаева Тамара. Ший болх дукха безаш, халонех ца къахкаш моллагI а шийна тIабилла юкъара болх дика беш из хилар гучадаьнна. Тамара балха енача укх шин бетта. Шурийна дика хила мегаш доахан дIа цунгара дараш. Серпуховцаша кхайкадаь дика гIулакх хьал а лоацаш, аз лаьрхIад Тамарийна новкъостал де.

— Доахана шура тIатохара де деза гIулакхаш дIадийца ца Iеш, дIа а хьокхаш, — йоах Зинас дIахо, — отделене эггара дукхагIа шура йоаккхаш болча Некдаровайнеи Ахмаровайнеи Нухаева Тамара дIатIехьакхое соцадаьд аз. Доахангара еррига шура Io мишта яккха еза, доакъар мел, малагIа, маца дехка деза, Iунал мишта де деза, доахан мишта хьеста деза дIа а хьокхаш, Тамарий группера доахан цунца цхьана массехказа детта а лаьрхIад аз.

— Со чIоагIа хам беш хургья, — йоах Нухаева Тамарас, — новкъосто сайна деча гIулакха. Надтеречни районе дукхагIа шура йоаккхача дояркашца нийсъяла а сайна даь новкъостал ца доаде а хьожаргья со.

Н. ГЛУХОВ.

ДИЙНАХЬ А БУС А ДЕХКА КХАШТА ХИЙ!

1961 ШЕРА 1 АПРЕЛЬ ТIАКХАЧЧАЛЦА НОХЧ-ГIАЛГIIАЙ АССР РАЙОНАШКА ТIОАДАЛ СОЦАЕ ХИШ ДЕХКАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СВОДКА

	Гектаращца		
	План	Кхоачашъяр	Кхоачашъяра процент
Ачхой-Мартановски	800	460	57
Грозненски	1900	1365	72
Гудермесски	2450	2456	100
Каргалински	4750	5046	106
Курчалоевски	150	—	0
Надтеречни	200	—	0
Наурски	2325	2316	99
Сунженски	3000	1414	47
Урус-Мартановски	1600	1909	119
Шалински	1300	1594	122
Шелковской	1550	1414	92
Наьсарен	150	—	0
г. МагIалбик	100	—	0
г. Грозный	1754	534	32
Ерригача республике гIолла	22029	18508	84

* * *

ТIоадал соцаеш кхашка хиш дехкара гIулакх укх шера дика чакхдаьккхар Грозненски районерча «Аргун» яхача колхозо (председатель нов. Бачманов, агроном нов. Баширов). Март бетта тIеххьарча пхийтта дийнахьа 420 гектар долча оахам тIа хий диллад колхозо. Цу боахамо кхоачашъяьй тIоадал соцае хиш дехкара план, хIаьта хIанз тIаяьннача хIамашта хиш дехка а йолаеннай. ХIара денна укхаза хиш дехкаш хул 35 сагага кхоачаш нах.

Хиш дехкара болх дика лел Шелковской районерча «Коминтерн» яхача колхозе (324 гектар хьажкIаш а йолаш, бIаьстан юхьера культураш дIаювргйолча 486 гектара тIа хий диллад цу юртбоахама артело), цу районерча Кирова цIерахча колхозо 278 гектар хьажкIаш а йолаш, бIаьстан юхьера культураш дIаювча 353 гектара тIа хий диллад.

Хиш дехкара болх во лелабу Сунженски районерча колхозаша. Планах 3000 гектара тIа хий дилла дезаш йолча цар, шортта хий доллашехьа а, 1414 гектара тIа мара хий дилладац!

ТIоадал соцаеш кхашка хий дехкара болх во лел Шалински районерча «Джалка» яхача совхозе. Цу совхозерча шоллагIчеи кхоалагIчеи отделенешка хIанз геттара соцадаьд хиш дехкилга: доаха бахьанаш да хIамаш дIае йолаялар. Хьаьта царна уллуврча кхашка тIоадал соцае хиш дехкара план кхоачашъяь а яьнна, хIанз тIаяьннача культурашта хиш дехка йолаеннай «Шалинский» совхоз.

ХIанз а 800 гектарах 460 гектара тIа мара хий дилла яланза йола Ачхой-Мартановски районера «Лермонтовскийи» «Новосельскийи» яха совхозаш бокъонца хиш дахка йола а еннаяц.

Из мегаргдолаш гIулакх дац, Тирка чура хий дехка кхаш юхе доацача Шелковской районерча Ленина цIерахча каналагара дIаиккхача, массадолча каналашка ца хаддаш хий ма хиннадий.

ХIанз дехкар да хIара кубометр хих республика кхашка пайда эцар. Дийнахь а бус а хиш дехка деза кхашка. Хиш дехкаро дIайийна хIамаш тешшаме хьувкъаергья!

Шекар доаккха свекла дIаювш ба

Шекар доаккха свекла дIае болабеннаб Ачхой-Мартановски района совхозашка. Из культура дIае эггара хьалха болабеннаб «Лермонтовский» совхоза пхелагIча отделене. Тракторист Абдулхаджиев Махьмади сеяльщик Саламов Халати цхьана болх беш ба Исаев Iарби звеньевой волча участке. Балха эггара хьалхарча дийнахьа тIеххоачашйир цар норма. Иштта дика болх беш я тракториста Исаев Папу агрегат а. Сеяльщикаца Джамбулатов Усумаца цхьана Индербиев Мохи звеньевой волча участке свекла дIаювш тIеххоачашъю цар хIара сменах йола нормаш.

Цу отделене коллективо укх шера дIае лаьрхIад 300 гектара тIа шекар доаккха свекла. Механизатораша дош деннад балха 10 дийнахьа из свекла дIайийна яккха.

Свекла дIаера балхаш дика дIадоладаьд йиълагIча отделене механизатораша а. Из дIаювш къаьстта чIоагIа къахьег трактористаша Ражиков Бахьауддинеи Эдилсултанов Мусаси. ХIара дийнахьа 23 гектар свекла дIаюв цар.

«Лермонтовский» совхоза коллективо укх шера 1000 гектар шекар доаккха свекла дIае лаьрхIад. Цу коллективо дош деннад 10 дийнахьа еррига свекла дIайийна яккха, хIаьта хIара гектара тIа 200 центнер свекла кхее.

Из да ССКП XXII съезд хьаеллача денна оаха кийчду совгIат, йоах совхоза механизатораша.

В. АКОПЯН.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

* * *

Кхы а тоабе беза болх

Дийнахь а бус а саццанза бIаьстанара балхаш деш я Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза тракторни бригада коллектив (бригадир Парижев ИбрахIим). Кен дIабийна йистебаьннаб механизатораш. Серноводски довкъашка хьажкIаши гидуаргаши дIаюврггйола 200 гектар лаьтта аьха боалаш латт уж хIанз.

Оахам деча метте балха нормаш тIеххоачаш а еш, къахьегаш ба механизатораш Булгучев Гелани, Галаев Муса, Парижев Iалихан, Боков Макшарип. Царех хIаране сменах 5—6 гектар лаьтта оах.

150 гектар хьажкIех хIара гектара тIара фуалъяьхача хьажкIий 45 центнер яккха соцадаьд укх шера Булгучев Iалихана кулгалдеча механизированни звенос. Из ше хьалхашка оттадаь сийлахь декхар кхоачашдара дукха балхаш даьд звенос хIанзале а. Гуррахье а кхашка дIа а дихьа 1000 тоннал совгIа кхо диллад, агротехника хьехамаша маяххара оахам даьд, оахам докъа ца далийтара эша балхаш ханнахьа даьд, квадратно-гнездовой хьисапе хьажкIаш дIае сеялка кийчъяьй. Кхы тIа а моттитера удобренеш кхашка ехкаш ба уж хIанз. ХIара денна «ДТ-24» яхача трактораца 20—25 тонн удобрени кхай тIа дIахьу Богатырев Хьамзатеи Боков Султанеи.

Уж бригада дика гIулакхаш да. Цхьабакъда, хIанз а дукха да бригаде цIенхаштта дола кхоачамбоацараш а. Бригада коллективо а колхоза правлене а цох тийша а тийша, хьажкIашцара болх тIабиллабар механизированни звенона кулгалдеш хиннача А. Касиевна. Доаца бахьан а даькха, новкъостий шийха бола тешам а боабаь, шийна тIабилла из лоархIамера болх дIа а кхесса дIавахар А. Касиев. Бригадера къахьегама дисциплина эшшача тайпара дика йоацилга хьахьокх цу гIулакхо.

ХьажкIаш дIае еза ха хьаотташ латт, цхьабакъда, е бригадира шийна а, е цун помощника Фаргиев Беслана а ховш дац шоаш хьажкIий малагIа фу дIадувргда, из кхоачам хиллал да дац, из во да, дика да. Колхоза правлене а агронома а терко е езаш гIулакх да из.

Серноводски довкъашка 500 гектар ялат дIадув колхозо. Царех ши бIаь гектара тIа гурахьа дув кIа дIадийнад. ХIанз хьажкIаши гидуаргаши дIаювргйолаш я. Балхаш дукха да цига, цхьабакъда, механизаторий а кхашкара балхаш дергдолча кхыча къахьегамхойа хьашташ Iалашдара даь хIама дац, кхыметтел чубаха цIенош а дац царна цига. Iалаьмате сиха тоаде деза из гIулакх, къахьегамхошта чуIе цига цIенош хьалде а культурно-бытовой гIулакхашца уж Iалашбе а декхарийла я колхоза правлени.

Довкъаши гувнаши долча метте сеялка дIаоза низ кхачац чархаш тIарча трактора. Цудухьа цхьа сеялка тIехьа а йийза гусенични трактор лелае езаш хул. Бригаде ерригаш а йиъ трактор я: шиъ «ДТ-54», шиъ—«Беларусь», гусеничнии цхьаькха трактор ца хилар бахьан долаш ханнахьа зяб аха вIаштIехьдалац бригада.

— Геттара чIоагIа цхьаькха гусеничнии трактор эш тхона, — йоах механизатораша.

ДикагIа болча механизаторашкара хьокхам а эцаш, белгалдаьха кхоачамбоацараш сихха дIа а даьха толамца чакхбаккха беза бIаьстан ялаташ дIадера болх.

Г. МАКАРТЫЧЕВ.

Свекла 70 гектара тIа дIайийнай

25 гектара тIа гидуаргаш дIайийна а яьнна тха тракторни бригада шекар доаккха свекла дIаюв массехк ди мара дац. БIаьстан хьалхарча деноша къаьгга хьагойт техника тоаеш, кийчъеш хьийга къа зехьа ца дейнилга. Кхай тIа машинаш еха латташ цIаккха а ха яьккхац оаха!

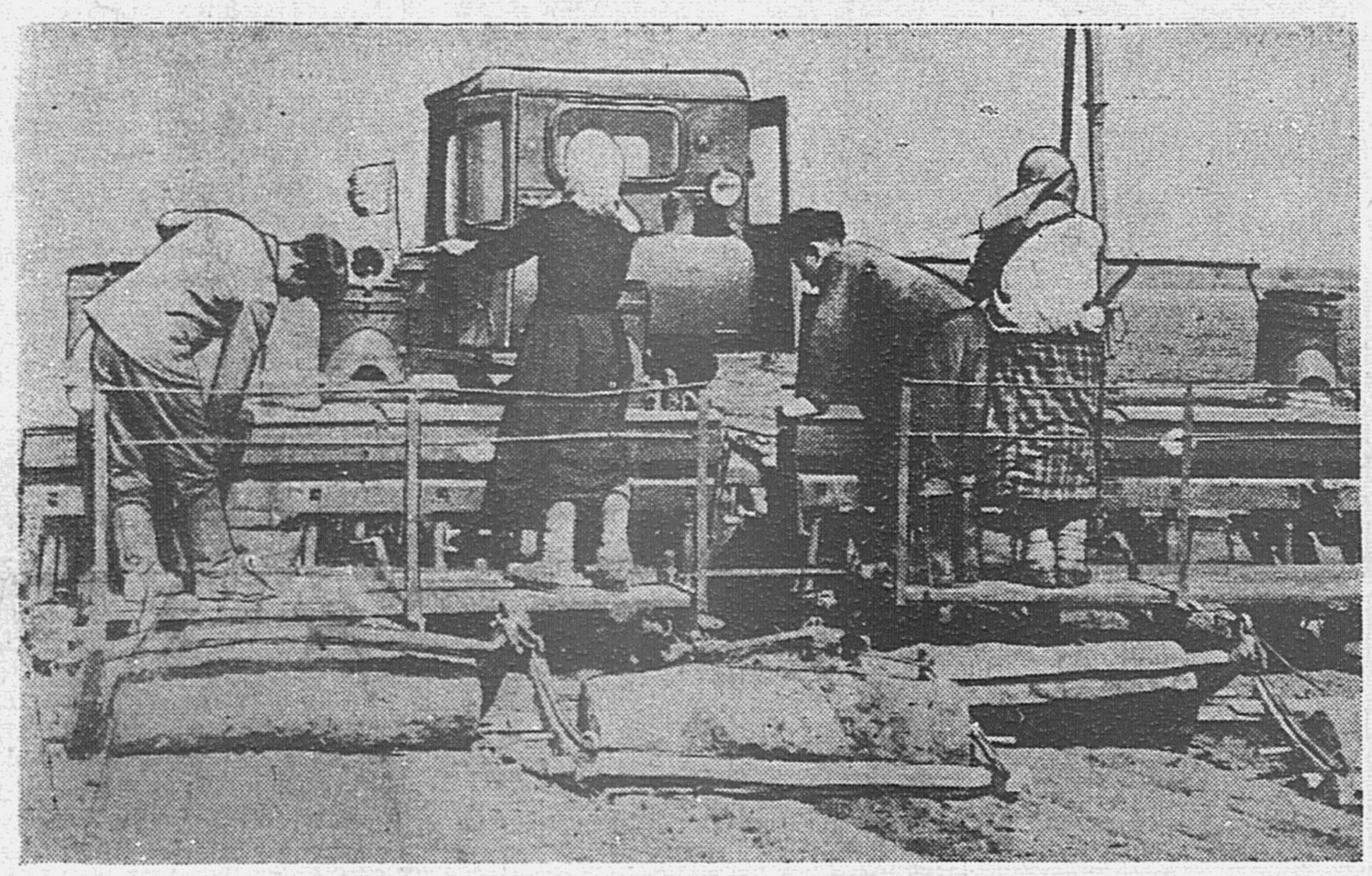
Массехказа макха а баьккха шаьрдаьча лаьттан тIа дIаюв свекла. Укх шера цу кердача культура дIалоацаргда 125 гектар лаьтта. Тха колхозерча свекла лелаераша дош деннад хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 250 центнер свекла яккха. Цу хьакъехьа керттера гIулакхаш де дезараш механизатораш ба.

Свекла дикеи лоацаача ханеи дIаерга хьежжа мара хургдац хьийгача къих доала беркат а. Из оаха дика кхетаду. Цудухьа шоай низи хьинари ца кходеш къахьег тха механизатораша.

ХIанзале аз дIайийнай 70 гектара тIа свекла. Укх гаргарча шин-кхаь дийнахьа тхо йистедаргда еррига свекла дIайийна.

ХЬ. ТУТАЕВ,
Курчалоевски района Ленина цIерахча колхоза тракторист.

Хьинаре къахьег механизатораша

Сихха бIаьстан балхаш деш боахк Шалински района «Джалка» яхача совхоза болхлой. Совхоза 6-ча отделене механизатораши свекловодаши шекар доаккха свекла дIаювш ба. Укх шера 230 гектара тIа дIае еза цар из культура. ХIанз из квадратно-гнездови хьисапе дIаювш кхо агрегат я отделене.

Сеяльщикашца цхьана агрегаташ тIа болх беш ба звеньевойши звеной членаши.

Тракториста Межиев Доргуси, сеяльщикаша Мазиев Сайд-Махьмадеи, Хусиев Имранеи болх бу агрегат Яхиханова Дудугеи Алиев Салиматеи участкашка свекла дIаювш я. Дика къахьег агрегата тIарча механизатораша. Цудухьа дIа-юха тела цIе вымпел еннай цунна.

Свекла дIаювраша чIоагIа терко ю квадраташ нийса хилара. Нормах 12 гектара тIа свекла дIае езача 15—16 гектара тIа дIаюв цар. Цу агрегата тIа болх беча механизатораша дош деннад 10-ча апреле еррига свекла дIайийна йистебовла, хIара гектара тIара 350 центнер свекла яккха.

СУРТА ТIА: тракторист Межиев Доргуи сеяльщикаш Мазиев Сайд-Махьмади Хусиев Имрани звеньевойшца Яхиханова Дудугацеи Алиева Салиматацеи цхьана квадратно-гнездови хьисапе свекла дIаювш боахк.

В. МАТИЕВА тексти сурти.

Цхьанхена карагIдаьннар массанена а довзийта

25 шу совгIа ха я Грозненски шурий совхоза воккхагIа вола жа Iу коммунист Михаил Дмитриевич Герасименко жеца болх беш вола. Цу юкъанна цо дуккха эзараш жа хьалкхедаьд, бIаьш центнераш дикагIа дола тхаи устагIий дулхи деннад Даьхенна.

Соахка ший Iулацарча хIара бIаь жийна тIехьа 128 Iаьхар хьалкхебир нов. Герасименкос. Укх шера кхы а доккхагIа декхар тIаийцад цо: хIара 100 жийна тIехьа 140 Iаьхар хьалкхебе.

Герасименко Iулацара жа хIанз дехка даьннад. Дог гIоадоаккхаш да хьахиннар: бахкача 640 жийно 900 Iаьхар баьб — хIара 100 жийна тIехьа 142 Iаьхар хул цох.

«Тахан дикагIа волча цхьаннега дулур кхоана массанега а дулуш хила деза» яха маIан а долаш Серпуховски района юрта боахаме хьалха латтараша дIайолаьяьча яхьах бола хоам чIоагIа уйла тIаяха бийшар газеташ тIара нов. Герасименкос.

— Юрта боахаме хьалха латтараша даьр вай а дича бакъахьа да,— соцадир Герасименкос.— Вай совхозе а ма йий Иван Игнатов керте а латташ бригада. Цу бригадацара нах а во бац, Игнатов ше а говза жа Iу ва, хIаьта а гIулакхаш дика лелац цун бригаде. Цу бригаде а ваха, цар болх мишта бу а хьежа, сайна ховчох уж дIакхетабе, эшшача новкъостал де лаьрхIад аз. Цох Игнатова бригадана пайда балар дог доах аз. Из тхоай бригадана тIехьакхеергья оаха.

ДикагIа йолча жа Iуй бригадана дагадеха дика гIулакх могадаь хьал а лаьца, шин бригадана юкъера доттагIал дукхагIа беркат даргдолча тайпара вIаштIехьдаккхара хIамаш белгалдаьхад совхоза парторганизаце.

П. АНДРЕЕВ.

Ялаташ сихха дIадувргда

ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъеш Советски района къахьегамхой шерра социалистически яхь а йоаржаяь хьинаре къахьегаш ба. ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъе лерхIаш, укх шера ялат, къаьстта хьажкIаши коартолаши дикагIа хьалкхеяра чIоагIа къовсам лоаттабу цар. Уж дIаювргйолча лаьтта моттигера удобрени йиллай. ДукхагIа йола колхозаш фуца Iалашъяьй, хьажкIаши коартолаши лелаю звеноши вIашагIъеххай.

Социалистически яхье яьннача колхозашта юкъе хьалхара моттиг лелаю Мусостов Зяуддин председатель волча Кирова цIерахча колхозо.

Цу колхозе ханнахьа ремонт яьй трактораштеи юртбоахама машинаштеи, хьажкIийи, коартолийи, баьца даарийи фу Iалашдаьд. ХьажкIаши коартолаши лелаяра звеноши вIашагIъеххай. Царна участкаш хьакъоастаяьй. БIаьстан балхаш дIадоладаьд хIара звенос. Цурдышев Ахъяда кулгалдеча комсомольско-кагирхой звенос хIара гектара тIа 20 тонн моттигера удобрени йиллай, тракторни бригада бригадира Бибиев Солтахана кулгалдеча механизатораша еррига лаьтта зяба аьхад, хIаьта дерригача лаьтта макха а баьккхаб.

БIаьстан юххье дIаюв баьца даарий культураш дIайийна а баьнна, коартолаш дIае болабеннаб цу колхоза къахьегамхой. Цар дош деннад хIара гектара тIара 25 центнер хьажкIаши 90 центнер коартолаши яха.

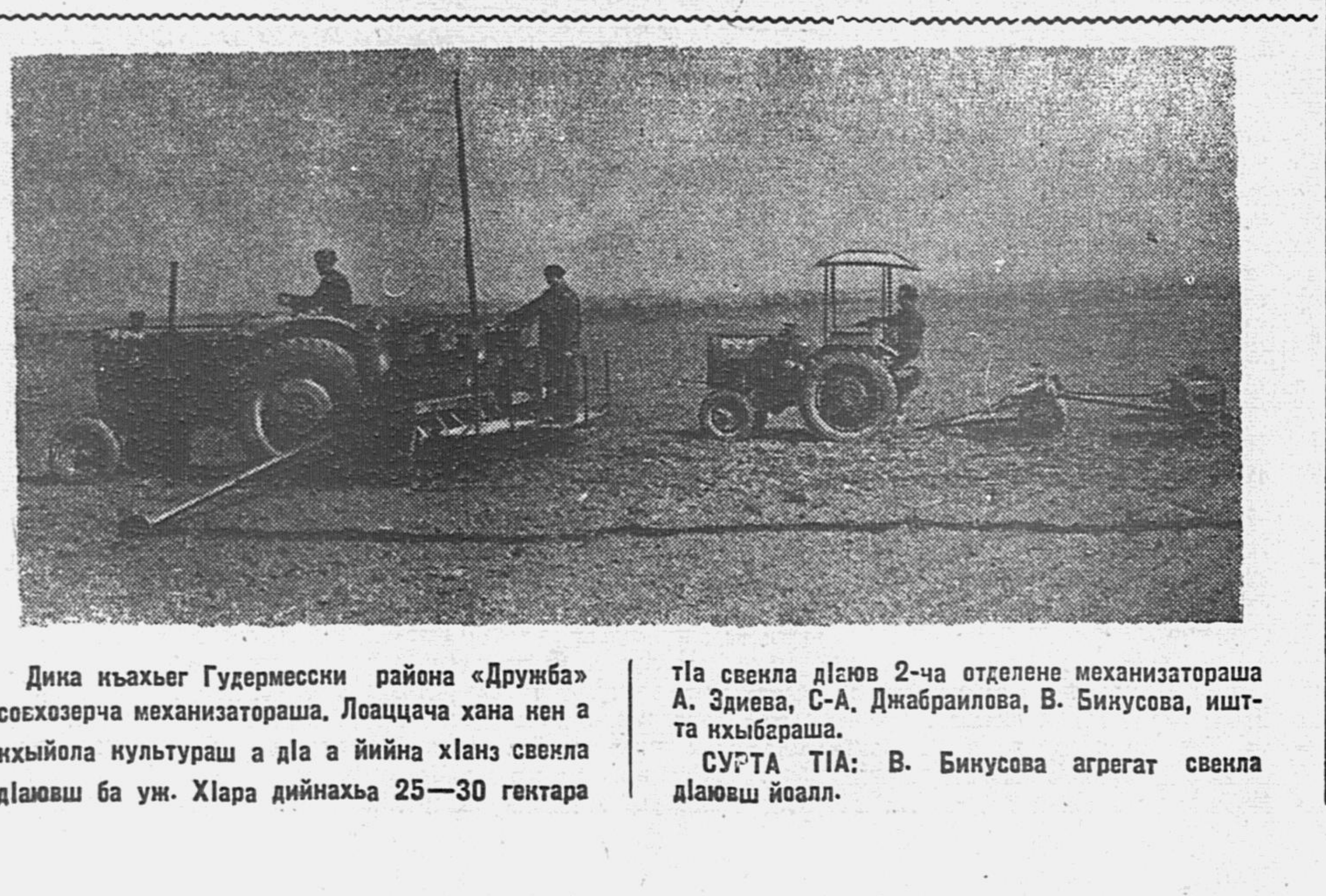
Цхьабакъда, иштта дика лелац бIаьстан балхаш цхьайолча колхозашка. Масала, «Красный горец», «Новая жизнь» яхача, Ленина цIерахча колхозашка.

Цу колхозашка хIанз бIаьсти дIаде коартолийи хьажкIий фу кийчдаьдац, бIаьстан балхаш лерттIа дIадоладаьдац.

Къаьстта белгалъяккха еза бIаьстан балхашта чIоагIа тIехьайиса нов. Межиев председатель вола Ленина цIерах йола колхоз. Ленинеи Кировеи цIерах йола колхозаш вIаши юххе яда, цхьабакъда гIулакхаш цхьатарра дац цар.

1961 шера тIаийца декхараш толамца кхоачашдара колхоза кулгалхоша мамогга сихагIа дIадаха деза балха юкъера кхоачамбоацараш, колхозникашта юкъе беш бола кхетама болх шербе беза, юрта боахама хьалхе лелаерий опыт массанена а дIайовзийта еза.

А. ДИКОВ,
агроном.

Дика къахьег Гудермесски района «Дружба» совхозерча механизатораша. Лоаццача хана кен а кхыйола культураш а дIа а йийна хIанз свекла дIаювш ба уж. ХIара дийнахьа 25—30 гектара тIа свекла дIаюв 2-ча отделене механизатораша А. Здиева, С-А. Джабраилова, В. Бикусова, иштта кхыбараша.

СУРТА ТIА: В. Бикусова агрегат свекла дIаювш йоалл.

Партийни вахӀар

Агитколлективо дика бу ший болх

Семилетка кхоалагӀча шера кхоачашде дезаш дола декхараш шетIаэцача хана № 2 йолча Грозненски плодоовощной совхоза коллективо дош деннад укх шера хIара гектара тIара 20 центнер ялат даккха, цу даькъе хIара гектара тIара йоаха хьажкIаш 45 центнер а йолаш, 150 центнер баьца даараш даха, 52 центнер комсаш яха, 50 центнер сом баккха, паччахьалкхенга 1000 тонн фуалъяьха хьажкIаш, 10.000 центнер шура йохка, 3200 центнер дулх дохка, цу даькъе 2700 центнер хьакхий дулх а долаш, 12000 центнер баьца дааращ дохка.

Бакъдараша хьахьокх лоархIамаш ниъса хилар, боахама кхоанара ди, цун торонаш дайза ца Iеш, декхараш кхоачашдара бола низ а хьинар а довзаш болча наха уж декхараш белгалдаь хилар. Из низ ба—нах, хадданза лакхлуш латт цар говзал, шоай совхоз толашагIа, йIаьхегIа, дукхагIа пайда тербболаш хилийта уж гIерташ хилар.

Уж декхараш кхоачашдар духьа Григорий Назарович Кружилин керте латтача юххьанцарча парторганизаце дикка тоабаьб наха юкъера политически болх. Парторганизацерча коммунисташа совхозерча хIара къахьегамхочоа дIайовзийт ССКП ЦК январски Пленума решенеш а мехка юрта боахаме хьалха латтарий зональни совещанешка Н. С. Хрущева даь къамаьлаш а.

Совхозе политически болх лелабераш ханага, образованега, оамалашка диллача тайп-тайпара нах ба. Тайп-тайпарча наха юкъе а бу цар из болх. Къахьегамхоша дIадехараш а цар хьашташ а дикагIа кхоачашде гIерт партбюро. Цудухьа 48 сог совгIа нах юкъе болча агитколлективаца ва 23 коммунист, 15 комсомолец, парте воацаш 10 саг. Царна юкъе я керттера зоотехник нов. Первеева, вокхагIа вола инженер нов. Золотарев, бригадираш новкъостий Сидорюк, Абубакаров, Межиев, механизатораш новкъостий Осауленко, Бальзан, хьехархой Шешкевич, Британкова, кхыбараш. ХIара агитатора шишшийна болх беннаб. Агитаторашца хан-ханнахьа семинараш-совещанеш ю. Укхаза лекцеш еш, докладаш ю, опыташ дIа-юха йовзийт, агитатораш совхоза боахама гIулакхех кхетабу, царна ювц хьалха латтарий опыт, и. кх. дI. Цул совгIа, партбюро секретара нов. Г. Н. Кружилина хIара агитатора каст-каста консультаци лу, беседа мишта е оэз хьех.

Совхозе болх беш ши агитколлектив я: цаI цхьоалагIча отделенеи вож центральни усадьбеи. Шоай планах лел цар болх. Центральни усадьберча агитпункте хIара агитатора дежурство лелаю. Укхаза масса хана керда газеташ, журналаш, литература хул, политически, Iалама-Iилман, кхыча темаех лаьца лекцеш еш, докладаш, беседаш ю. Кино доладалале хьалхагIа арахец къахьегама дисциплина телхаерашта критика еш дола «Сакъердаме спутник» яха журнал, фермашкеи бригадашкеи арадоах пенгазеташ, къахьегама листокаш.

Агитаторашка гIолла ерригача совхоза коллективаца ший болх лелабу партийни организаце. Кружоке дакъа лоацаш болча наха мехка а доазол дехьа а хинна лоархIамера событеш йовзийта, вай парте лелаеча политика маIан царна довзийта, из чакхъякхара тIехьа лоаттабеча къовсаме царга хьинаре дакъа лацийта гIерт агитатораш. Политически болх дика лелабу агитаторашта новкъосташа Горбатенкос, Лучкинас, Степановас, Донича, Осауленкос.

Беш бола политически болх совхоза вахарца айхха бувзам болаш лелабу. Массово-политически балха дешаш дувц партбюро заседанешкеи партийни собранешкеи.

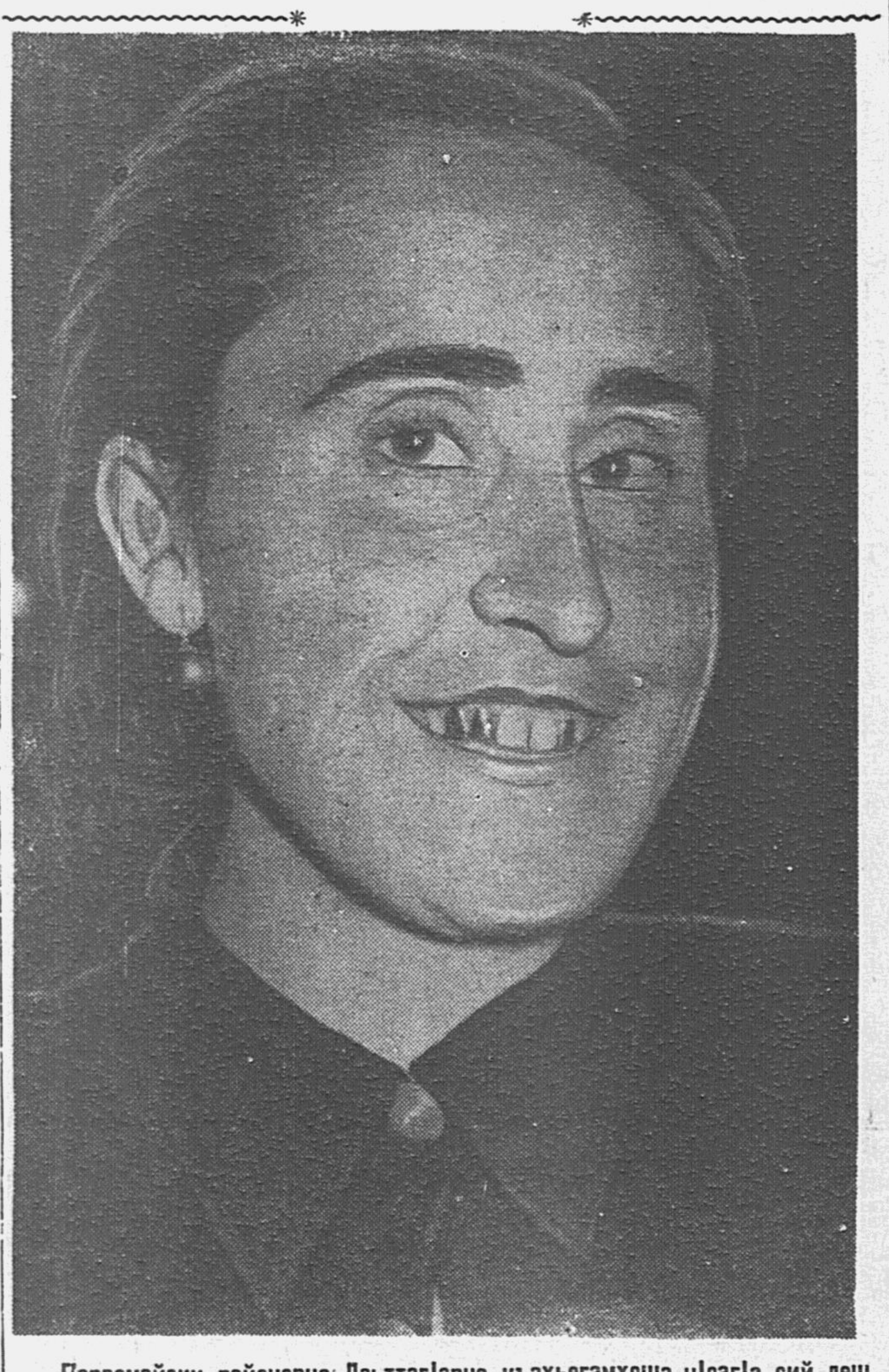
Политически балхо доккха новкъостал ду совхоза тIалатта декхараш кхоачашдара. Юртбоахама продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а йола хьалхарча квартала план ханал хьалха, 24 марте кхоачашъяьй совхозо. Паччахьалкхенга планах 300 центнер дохка дезача, 360 центнер деххад дулх, шура 1900 центнера меттел, 1910 центнер ехкай, 1961 шера цхьаккха бежан цалийтадац совхозе.

Болх дика вIаштIехьбаьккха дIаювш латт бIаьстан юхье юв культураш. Хьалха дIадув ялаташ 450 гектара тIа дIадийнад. ХьажкIаш дIаювргйолча кхаш тIа 2000 тонн гаргга ширдаьнна кхо тессад.

Агитатораша беча балха формаш а методаш а дукххача тайпара я. Цун формаш тайп-тайпара яле а, никъ цаI ба — коллективана коммунистически хьехам лулга, сийлахь-йоккха ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра, тIаийца декхараш кхоачаш а тIехкхоачаш а дара коллектив оарцагIйоаккхилга.

№ 2 йолча плодоовощной совхозо хьайбай продукташ йохкара план толаме кхоачашъяра юкъе а доккха дакъа лоац агитатораша. Шоай цIенача дешашца, дикача балхаца цар нах тIахьех вай социалистически Iаьхе дIахо тоаяр а цун экономически низ чIоагIбар а духьа керда толамаш а доахаш дIахьалхашкахьа ахара.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
ССКП Грозненски райкома оргтдела заведующи.

Первомайски районерча ДаьттагIарча къахьегамхоша чIоагIа сий деш я Оздоева Кейпа. Цар дукха ха йоацц[:]ш юрта Совете депутаталла хержай из. ХIаьта юрта хьалхарча сессе депутаташа юрта Совета исполкома председателалла а хержай Кейпа. ХьалхагIа болх баьб цо «Заря» яхача колхоза звеньевая йолаш. Цу балха тIа а цул хьалхагIа ше клуба заведующи йолаш а хьахьекхар Кейпас ше хьинар дола болхло а дика общественница а хилар.

И. ПЛИЕВА сурт.

80 эзар сом кходергда

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо хIара бетта катализаторий итташ вагонаш дIаухийт мехкарча дукххача предприятешка.

Грозненски отделене къонача инженера М. Хадоновеи химически завода транспортни цеха начальника Ю. Елбаевеи предложени еннай хьалха санна шолха ца а йотташ, катализатор кхолха тIайоттаргйолаш вагонаш хьатIакхувла.

Бокхкача лоархIамера я из предложени, хIана аьлча итташ вагонаш мукъайоалийт цу гIулакхо.

Из предложени балха юкъейоалаярах катализатор тIайотташи дIакхухьаши цхьан шера 80 эзар сом кходергда Новогрозненски заводо.

С. ВОРОНИН.

Барт-цхьоагIо йолаш къахьег

Шера йоагIа план ССКП XXII съезда сийна 25-ча декабре кхоачашъе дош деннад электромеханически завода коллективо. Из декхар кхоачашдара шерра социалистически яхь яьржай завода цехашта юкъе. Цехаша даьча балхий итогаш йийча хьалхара моттиг яьккхар центрофугови опорай цехо.

Материально-технически база Iалашъяра даькъе халонаш хинна йоллаше а, ший чура торонаш хьа а лехаш, февраль беттара валови продукце план 123,2 проценти товарни продукце план 134,9 проценти кхоачашйир цу цеха коллективо. Продукци хьаярга дIабода мах 5,4 процент чухнахьа баьккхар, къахьегама овсарле лакхйир. Уж толамаш дахар бахьан долаш завода карара кара тела ЦIе байракх елар цу цеха коллектива.

Новкъостала йолча цехашта юкъе ремонтно-механически цеха коллективо хьалхле лелаю ер ялхлагIа бутт ба. Цу цехо дикка тIехкхоачашъяьй февраль бетта план. Соахка ноябрь бетта коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яьккхар цеха коллективо.

Цеха дикагIа вола къахьегамхо ва коммунистически къахьегама ударник слесарь Александр Славицкий. Цехоеи комитета председатель а волаш, ремонтно-механически цеха ерригача коллективана коммунистически къахьегама хьехам луш ва нов. Славицкий.

Центрофугови опорай цехе къа дика хьегарца белгалбаьннаб балха нормаш 130 процент кхоачашъеш бола бетонщицаш Ефросинья Лаптева, Тумиша Хатуева.

Цхьаккха специальность а йоацаш, моллагIа а нийсбенна болх беш яр заводе балха енача хана Мудаева Товрат. Дика говзал йолаш болча болхлоша новкъостал а деш, кастта электрослесара говзал Iомайир Мудаевас. Дика болхло хиларах къахьегамхой депутатий Октябрьски районни Совета депутаталла хержар Т. Мудаева.

Коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккхара чIоагIа яхь яьржай хIанз заводе. 400 болхло ва заводе из цIи яккхара къовсам лоаттабеш.

И. МАЙОРОВ.

ДIадахача шера апрель бетта денз Наьсарен района Совнархоза чуйоагIача № 11 йолча строительно-монтажни управлене мотористкалла болх беш хьайоагIа Вышегурова Кейпа. ЧIоагIа дукха езаеннай цунна ший специальность. ВIалла б[.]у ца къожабеш, халонех кхер[.] ца луш къахьег мотористка. Цудухьа гIишлош хьалъеча эша маркхал кегабеча хIара бетта-бетта производственни нормаш тIехкхоачашъе вIаштIехьдоал Кейпий. Масала, дIабахача март бетта йола план 120 процент кхоачашъяьй цо.

ХIанз ССКП XXII съезда сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегаш я Кейпа.

Сурта тIа: мотористка К. Вышегурова маркхал кегабеча установкаца болх беш йоалл.

И. ПЛИЕВА тексти сурти.

Квартальни план—110,4 процент

Укх шера хьалхарча квартала валови продукци арахецара план 110,4 процент кхоачашъяьй Грознерча тарно-мебельни комбината мебель еча цеха коллективо. ХIаьта, планал совгIа арахийцад 260 йоазув деш долеи цхьацца тумба йолеи истолаш, дукха шифоньераш, трельяжаш, иштта кхыйола хIамаш.

Уж толамаш доахаш къаьстта чIоагIа къахьийгад Васильев Георге кулгалдеча столярий, Баев Евтений керте латтача обойщикий, Семиткина Нинас кулгалдеча фанеровщикий, иштта кхыча бригадаша. ХIара бетта йола производственни заданеш 130—145 процент кхоачаш а еш, хьинаре къахьегаш хьабоагIа обойщик Леонгард Виктор, Мезенцева Татьяна, фрезеровщица Корягина Нина, станочник Абакаров Султан, иштта кхыбараш.

ТIехь-тIехьагIа дукхатIа хул тарно-мебельни комбинате рационализатораш. Ший болх дика лелабу рационализаторашта новкъостал дара вIашагIъеллача 22 саг чувоагIача группа. ДIадахача шера хьалхарча квартале хинначул дукха а дукхагIа рационализатораш ба цехе. Царех ба дикагIа бола рационализатораш — станочникаш Бутузов Николай, Озеров Тимофей, Шаталов Александр, слесарь Коротенко Виктор, иштта кхыбараш а. Дукха предложенеш тийннай цар укх шера кхаь бетта. Иштта, боккха пайда беннаб Бутузов Николая оатхалаш шаьръю барабанно-шлифовальни станок эргаяккхара еннача предложене а.

Доккхий декхараш тIаийцад коммунистически парте XXII-ча съезда сийна цу мебельни цеха коллективо: шера йола валови продукци арахецара план 20-ча декабре кхоачаш а яь, планал совгIа 40 эзар сома продукци яла, иштта кхыдараш а. Цу коллективо уж декхараш толамца кхоачашдергхилар бIаргагу укх шера хьалхарча квартале даьхача толамашка хьежача.

Р. МАРХИЕВА.

Кхоачашду тIаийца декхараш

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра, коммунистически къахьегама завод яха цIи яккхар духьа ССКП XXII съезда сийна шерра социалистически яхь йоаржаьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо.

Заводо хьалхарча квартале даьча балхашка хьежача гуш да тIаийцача декхарех коллектив лоархIаеш хилар. Валови продукци планал 2 процент совгIа арахийцай. Балха хьинар совдаьккха къахьегаш я завода цехий ерригa коллективаш. Парте XXII-гIча съезда сийна ше тIаийца декхараш дика кхоачашдеш я нов. А. П. Белячков начальник волча цеха коллектив. Нов. Р. С. Петросов начальник волча коммунистически къахьегама установка коллектив керттера продукт арахецара хьалхарча квартала план 2-гIча марта кхоачаш а яь, шоллагIча квартала чотах къахьегаш я. Цу квартале планал 6 процент совгIа продукци арахийцай цо. Цу установка коллективо доккха дакъа лоац технологически процессаш тоаяь эргайоахаш а даьттайи парафинеи дистиллаташ бедалцара дукхагIа къоастаеш а рационализаци еча.

Начальник нов. Е. П. Пушкина йолча коммунистически къахьегама установка коллективо лоацача хана Iомаяьй дикагIа дола тайпаш сапа дистиллаташ яхара технологи. Дика къахьийгад цу установка коллективо хьалхарча квартале. Производственни план 13 марта кхоачаш а яь, хIанз шоллагIча квартала чотах къахьегаш я из. Сменай операторашa новкъосташа Невежина, Мишина, Назарова творчески къахьег даьттай дистиллаташ бедалцара хьакъоастаяра дош Iомадеш.

Начальник нов. А. А. Танаянц волча установка коллективана «коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи еннай. Цу установка коллектив, лоацача хана дикагIа дола тайпа даьтта даккха а Iомаенна, хIанз кхы тайпа даьтташ даха Iомалуш я. ЛоархIамегIара продукт арахецара йола хьалхарча квартала план 3 процент тIехкхоачашъяьй установка коллективо.

Начальник нов. В. А. Ребрунова йолча установка мехкдаьтта продукташ яхара йола план хьалхарча квартале 7 процент тIехкхоачашъяьй. Рационализаторски предложенеш балха юкъеяхьара заданеш дика кхоачашъю цу цеха коллективо. Хьалхарча квартале цар еннача 30 предложенеех 20 эзар сома пайда баьннаб.

Паччахьалкхен план а тIаийца декхараш а дика кхоачашду нов. Н. И. Хропоненко начальник волча коксови цеха коллективо. Укх бетта царна дика новкъостал дир кокс баккхара йолча бедалца уж Iалашбаьча крекинг-завода болхлоша. Цеха коллективо кокс баккхара йола план укх бетта тIехкхоачаш а яь, планал совгIа массехк тонн кокс беннаб вай мехка.

Парте XXII-гIча съезда сийна мехка парафин дукхагIа яла аьнна дош деннад нов. В. В. Тимофеев начальник волча цеха коллективо. Из дош сийленца кхоачашду коллективо. Планал совгIа бIаьш тоннаш кIайча парафина еннай цар хьалхарча квартале. Парафин дукхагIа яккхара а товарни продукци арахецарга дIабода мах лохбара а дукхха технически дешаш къоастадеш я цу цеха коллектив. Болх бе оттаяьй парафин дукхагIа хьаергйолаш а бедалцара дукхагIа хьакъоастаергйолаш а йола керда мощносташ, тохкамбеш я парафин хьаювтташ а кулгашца беш бола болх аттача боаккхаш а йола машин.

1961 шера паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара тIадерзадаь дола организационно-технически гIулакхаш дувцаш производственни совещани хилар заводе дукха ха йоацаш. Юкъедахьа деза а юкъера дIадаха деза а гIулакхаш белгал а даь, совещане могайир производстве юкъеяхьа лаьрхIа мероприятеш.

М. А. МИРОНОВ,
завода керттерча инженера заместитель.

ВАЙ ХАНА ЭГГАРА ЛОАРХIАМЕГIА БОЛА ПОЛИТИЧЕСКИ НИЗ

БIаь совгIа шу хьалхагIа Марксеи Энгельсеи вIашагIъеллай эггара хьалхара коммунистически парти —коммунистий Союз. 1848 шера цунна юкъе хиннав 300 саг. Цу хана денз хадданза а массанахьа а коммунизмана духьала лира къовсам лоаттабеш, цунна тIехьарча наха низаш деш, уж бозбеш хьайоагIа буржуази. XIX-гIа бIаьшерре чакхйоалаш а XX-гIа бIаьшере йоалуш а реакционни буржуазена новкъостал де болабелар Малхбузехьарча болхлой класса партешкара доал шоашка даьккха бола оппортунисташ. Из иштта доллашехьа, а, коммунизм сийлахь-боккха адамий болам а болаш, дегIаухаши чIоагIлуши хьайоагIа. Из юхакъовла мегадац провокацеш лелаярахи, кхерам тIатувсарахи, фашистски палачашта а, е кхыча марксизм-ленинизм тоIае гIертарашта а. ШоллагIа дунен тIом болалуча хана социалистически доацача мехкашка а вар 1 миллиони 700 эзари коммунист.

ШоллагIа дунен тIом болча хана фашизманна духьала кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттаберий хьалхарча мугIарашка бар коммунисташ. БIаьш эзараш болча Китая коммунисташа, 42 эзар болча Итале коммунисташа, 25 эзар болча чехословацки компарте членаша шоай синош дIаделар гитлеровски японски оккупанташта духьала лоаттабеча къовсаме. «Боабаьрий парти» аьнна цIи тиллар французски халкъо ший коммунистий партех: цун дикагIа болча къонгех 75 эзар саг велар фашизманна духьала, Франце кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къовсаме.

ТIом болча хана а из дIабаьнначул тIехьагIа а тайп-тайпарча реакционераша дукххаза а дийцар масала, китайски, индонезийски, португальски, испански компартеш дIаяьхай яхаш. Цхьабакъда, марксизм тоIае гIийрта дукха бараш исторе нувхашца дIаккхайса дукха ха я, хIаьта коммунистически партеш дегIа а ухаш, халкъий ираза духьа къахьегаш хьайоагIа.

ХIанз 12 миллион совгIа член юкъе а волаш йола китайски компарти сийлахь-йоккхача Китая халкъо социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама керте латт. Керда низаш тIалетталуш я Португале, Испане, Греце, Индонезе, Кубай компартеш.

ХIанз 87 коммунистически парти я дунен тIа, 36 миллионал совгIа членаш юкъе а болаш. Укх тIеххьарча 3 шера хьахиннай 12 керда марксистко-ленински парти, хIаьта 3 миллионал дукхагIча нахагIа коммунисташ хиннаб.

Низ бола коммунистически партеш, социалистически лагера паччахьалкхенашта керте а этта, цу мехкий халкъаш коммунизме бодача новкъа дугаш я. 700 миллион вола саг социалистически мехкашкарча коммунисташта тIехьа ва. Малхбузехьарча капиталистически мехкий ерригача буржуазни партешта магац ужжал харжархой шоашта тIехьабаха.

Социалистически мехкаш дегIа а ухаш, чIоагI ме лу, империализма гIулакхаш меллу. Новкъоста Мориса Тореза аьннача тайпара, «Бальзака яздаь «шагренови цIока» санна, хIара денна кIезиглуш латт дунен тIара капитализма лоархIам». Цу цхьан ханна капиталистически мехкашкарча дукххача болхлой классо чIоагIа къовсам лоаттабу цу чIоагIлуш латтача эксплуатаценеи реакционни низаштеи духьала, адамаша дIадеха царна чIоагIагIа хьаштдола хIамаш кхоачашдара тIехьа. Миллионаш болча къахьегамхоша дакъа а лоацаш, йоккхий политически стачкаш хилар 1960 шера Японе, Итале, Франце, Бельге.

1960 шера, аьхки Японе хиннача забастовкай лоархIам ше бувцаш, Японски компарте председатела новкъоста Носака йоах: «Укх тIеххьарча хана массехк кабинет хувцаеннай Японе, хIаьта хIара уж массаза хувцаяла цун керттера бахьан да Японе чурча доал деча классай вIашдухьаленаш хилар. ТIеххьара правительство халкъо духхьашха дIаяьккхар. Цу гIулакхо практически бакъду болхлой класс керте латтача Японе дукххача нахага реакционни правительство дIайоаккхалургхилар».

Италера пхиъи ахи миллион бола болхлой, гIулакхера нах, ахархой хилар 1960 шера забастовкаш еча юкъе. Цар яьхад къахьегама договорашка юха хьажа, алапеш тIатоха, балха ди лоацде, социальни обеспечене гIулакх тоаде.

Доккха маIан долаш я 1960 шера декабрь беттеи 1961 шера январь беттеи хинна йоккха бельгийски болхлой забастовка. КапитализмагагIа хьа га доахараша массаза а ювцар Бельге «классови къовсам боацаш мохк ба» яхаш. Вахаро харцдаьд из хабар.

Адамашта юкъе коммунистически партей лоархIам тIа-тIа дукхагIа лакхлуш хилар бахьан долаш дегIаухаш болча болхлой класса кортамукъален къовсамо новкъостал ду уж партеш чIоагIъялара. Цунна дола дика тешал да Малхбузен Европера дукхха нах юкъе бола йоккхий марксистско-ленински партеш — дукха ха йоацаш 40 шу диза йола Италеи Францеи коммунистически партеш.

Итальянски компарте мугIарашка хIанз ши миллион совгIа член ва. Царна тIехьа кхадж тоссаш 7 миллион гаргга харжархо ва, вешта аьлча хоржамашка дакъа лоацаш хиннача берригача итальянцех диълагIа дакъа бола нах. 60 эзар гаргга юххьанцара организацеш а йолаш, газеташи журналаши ара а доахаш, ший лоархIам болхлошта юкъе лакхбаь ца Iеш, цу тайппара Итале ахархоштеи батракаштеи юкъе а лакхбеш йолча компарте хьахьекхад ше эггара лоархIам болашагIа йола къахьегача халкъа парти хилар. Виъ миллион профсоюза член юкъе воагIаш йолча ерригача Итале юкъарча къахьегама конференце керттера моттиг лоац цо. 1960 шу долалуш хиннача IX-ча съездо яьча решенешка хьежжа, итальянски компарте шерра къовсам боаржабаьб цхьа барт бола демократически адамаш мехка дукхагIа вIашагIтохар духьа.

1930 шера 30 эзар член вар Французски компартена юкъе. ХIанз цунна юкъе ва 400 эзар саг. 1958 шера денз Франце демократена духьалара Iаьдал эттачул тIехьагIа тайп-тайпарча паччахьалкхен органашта юкъеухаш хинна компарте викалаш кIезигбелар (эшаелар депутатски мандаташ, и. кх. дI.). ХIаьта а Франце керттера политически парти йолаш йисар компарти. ТIа-тIа чIоагIлуш латт болхлой классо лоаттабеча революционни къовсамера цун лоархIам. «Юманите» яхача газета—парте центральни органа тираж 200 эзар экземпляр совгIа я. КIирандийнахьа арадувла «Юманите» — кIиранна цкъазза арадувла «Юманите-диманш» — 500 эзар экземпляр долаш арадувл. Франце профсоюзашта юкъера компарте лоархIам боккха а тIа-тIа лакхлуш а ба. Мехкарча профсоюзий революционнегIа дола дакъа чулоацаш йолча массане юкъарча къахьегама конференце членаш болаш 1 миллиони 600 эзари саг ва. Французски коммунистически парте дукхха адамаш оардагIдоах мехка демократизаци яр духьа, Алжира ший вахар шийга харжийта бокъо а луш цига машар оттабар духьа, Францерча болхлойи ахархойи сагоагIа дола хьашташ бахьан долаш къовсам лоаттабара.

Укх тIеххьарча шерашка доккхий толамаш даьхад хIанз цаIи ахи миллион совгIа саг юкъе воагIаш йолча Индонезийски коммунистически парте. Цо парламента депутаталла баха оттабаьча кандидаташта тIехьа кхадж тессар 8,5 миллион болча харжархоша, е хоржамашка дакъа лоацаш хиннача нахах кхоалагIча даькъо. Индонезийски компарти мехка эггара йоккхагIа я. Белгалдаккха мегаргдолаш да 1952 шу долалуча хана цунна юкъе 7900 член мара хинна ца хилар. Цу тайппара терко е мегаргдолаш да хIанз парте членех 17 процент бараш кхалнах хилар а. Мехка бокъонца политически экономически кортамукъале яккхар духьа, демократии социальни прогресси бахьан долаш тIагIертта къовсам лоаттабаро, болхлой классеи ахархойи чIоагIагIа долча хьаштий хадданза га доахаш хиларо наха юкъе доккха сий даьккхар индонезийски компарте.

Кхо бIаь эзар член ва Инде компартеца. Парламенте хоржамаш хулача хана цунна тIехьа кхадж тессар 12 миллион саго. ЛоархIам болаш, дукххача наьха парти я Инде болхлой класса болама керте латтар. Ший мехка машари экономически кортамукъалеи бахьан долаш къовсам а лоаттабеш, йоккхий политически коталонаш яьхай Индийски компарте.

Доккхий толамаш даьхад латиноамерикански мехкашка дукххача наьха политически организацеш а хинна дIаэттача Венесуэла, Уругвая, Аргентинай, Кубай коммунистически партеша. ХIанз Латински Америке цхьаккха мохк бац коммунистически парти йоацаш. Континента цхьадолча мехкашка, масала 100 эзар коммунист волча Аргентине, лоархIамегIа йола политически организацеш хиннай компартеех.

Коммунистий болам дегIабоагIаш латт Африке. Къаьст-къаьстача группашта бекъабенна 3 эзарнега кхоачаш коммунисташ бар африкански мехкашка 1939 шера. ХIанз континенте я марксистско-ленински партеш, 50 эзар саг юкъе а волаш.

Шоай гIулакх халача хьалашка дIахьош ба капиталистически мехкашкара коммунисташ. Кхыметтел коммунистически партеша шоай гIулакх гуччахьа леладеча мехкашка а, доал деча гIозараша даим духьаленаш ю царна. Испани, Португали, Малхбузен Германи, Доминикански Республика, Къулбехьен-Африкански Союз санна долча, коммунистически партеш дIаяьхача мехкий хьакъехьа аьлча, цигарча реакционни низаша шоай хьаштдар леладу террораца прогрессивни уйла тоIае гIерташ. Цу мехкашка, яьхад Эжен Варлена, цу дикача Парижски Коммуна турпало, «къизал дохаш латтача Iаьдала цаI мара боаца низ ба».

Цхьабакъда, террорацеи низащеи дIабоаккхалургбац революционни болам, йохалургьяц коммунистически парти. Цунах тешара кхоачамболаш да Германе коммунистически парти хьадагаехача. 1956 шера ше из дIайоаккхаш, Малхбузен Германе правительствана моттар цIенбаь коммунисташ шийга дIабоахалургба. Цхьабакъда, вахаро хьахьекхар, эгIа ца баьча наха иштта хета йиш йоацилга. Гитлеровски Iаьдал долча хьалашка ца йохаши марксистско-ленински наькъа тIара ца йоалаши йиса германски коммунистий парти йоха йиш йолаш яц хIанз Малхбузен Германера демократена духьалара Iаьдал долча хана. Малхбузен Германерча болхлой класса юкъера КПГ лоархIам чIоагIлуш боагIа. 1960 шера федеральни конференце тIаийцача «Федеративни республикера хьали машар, демократи, социальни торонаш бахьан долаш лоаттабу къовсами» яхача документа тIа КПГ декхараш оттадаьд Малхбузен Германерча дерригача прогрессивни низаша къаман-демократически цхьа фронт вIашагIтохара тIехьа, Германски Демократически Республика хилийтара тIехьа, машар бахьан долаш лоаттабеча къовсама.

Дикка хьокхам ба Португале компарте бар а. Ховш мадарра, диктатора Салазара 1955 шера дIаяккха аьнна оттадаьдар из. Цунах Португале доал деча фашистски правителаша йоахар: «укх гаргарча шерашка коммунизм дIайоаккхалургья». Цул тIехьагIа 1960 шу долалуча ханна Португале фашистски диктатора набахта бехкачара байдар Португальски коммунистически парте генеральни секретарь Алваро Куньялии дукхха кхыбола хьалхле лелаю коммунисташи. Кортамукъа баьнначул тIехьагIа, хьулалуш болча цар араьккхача заявлене тIа йоах: «кортамукъа а даьнна, къовсама юкъера тхоай моттиг юха а хьалаьцача оаха эггара хьалха даькъала ювц вай партии португальски халкъи, оаха дIаккхайкаду Португале кортамукъалеи бокъонаши хургйола Iаьдал оттадар духьа къовсам а лоаттабеш, цар гIулакх хьаллоаттаде лаьрхIа тхоаш хилар». Фашисташа фуннагIа дувце а Португале компарти яхаш а дукххача адамашта юкъера ший лоархIам лакхбеш а я.

* * *

Дунен коммунистически боламах, соахка Москве хиннача коммунистически болхлойи партей Совещане белгалдаьккхача тайпара, эггара лоархIамегIа бола политически низ хиннаб. Социалистически лагера паччахьалкхенашкара халкъаш социализмагеи коммунизмагеи дуг цу низо, цар вахар бокъонца тоаду, машар, прогресс Iалашду. Социалистически мехкаша доахача исторически толамаша къаьгга тешал ду цар коммунистически авангардо леладу гIулакх доккха а беркат доалаш а хилара.

Социалистически боацача 33 мехка парламенташ хоржача хана цигарча коммунисташта тIехьа кхадж тосс 40 миллион гаргга волча саго. Цо хьахьокх коммунистащца цхьана прогресс, халкъа торонаш, машара идеяш хьалкхоабаш хIара шера дегIаухаш дола доккха къахьегамхой эскар хилар.

Иштта моттиг я коммунистически партеш ца лелийтача а цар къайлагIа болх беча а мехкашка. Цар гIулакхо цIаьхка а хьахьокх сийлахь-боккхача марксизма-ленинизма идеяй низ.

Дунен коммунистически болам дегIаух машар, къаман кортамукъале, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама идейни ларда тIа. Цу къовсама толамаш доккхагIа хул коммунистически партеш дукхагIа ме хул а адамашта юкъера цар лоархIам лакх ме лу а.

С. СУРАТ,
исторически Iилмай кандидат.

Иштта карагIдоал доккхий толамаш даха

Жа леладеча боахаме Ибаков Абдуллас болх бу хIанз диттлагIа шу да. Жа доажадара гIулакх дика довзача жа Iушца нийсвелар из эггара хьалха къахьега дIаволавеннача хана. Цу шерашка жа леладеча боахаме дола дикагIеи прогрессивнегIеи дар кIоаргга Iомаде а довза а гIертар Ибаков. Цхьабакъда, цун цIаккха а машар хилацар жева Iоахарий дукхагIа дара, тха дукхагIа даккхара, жа дикагIа доажадара новкъарле еш долча кхоачамбоацаращца. Мелла хала бале а бIу ца къажаш бора нов. Ибакова болх. Хьокхамца болх барца жа леладара гIулакха безам тIабахийтар цо берригача ший новкъостий.

Цунах уж гIулакхаш дахкарах хьалхагIа колхозеи цул тIехьагIа районеи эггара дикагIа болча жа Iушца дIанийсвелар из, коллективе лоархIаш а сий деш а хилар.

Аттача гIолла ший сий даккхаз а доккхий хьокхамаш дахара а тIакхувш оамал яц Ибакова.

— ВоккхагIа вола жа Iу хила гIерташ хиннавац со цIаккха а, — йоах цо. — Сона чIоагIа дукха беза сай болх, цу балхах боккха салоIам хул сона. Лоалахарча Iулацарча жева дахьчул дукхагIа тхоай жева Iоахарий дича, жа ца довш хилча дог гIаддода. Цхьабакъда, тIехьабусараш тхоашта тIехьакхийча дика-м хет сона.

Ше маварра вувц цу дешаша Ибаков. Яхь ца лаьцача, дикагIа йола опыт Iома ца йича котало йоаккхалургьяц. ДикагIа барашца, чIоагIагIа барашца яхь лоаттайича мара доахалургдац доккхий толамаш.

...1958 шера денз Каргалински района «Октябра 12 шу» яхача колхоза дахкача жерчий Iула воккхагIа вола Iу ва Ибаков. Колхоза партийнии комсомольскии организацей инициативах Ибакова жа Iуй бригадах комсомольско-кагирхой бригада аьнна цIи тиллар. Коммунистийи комсомольцийи шийх бенна тешам сийленца бакъбаьб бригадо. Цу шера Ибакова ший новкъосташца цхьана юккъера лаьрхIача хIара бехкача бIаь жийна тIехьа 127 Iаьхар кхебаьб, хIара устагIана тIера 3,8 килограмм тха даьккхад. Iоахарий ноаноех къоастадеча хана юкъера лаьрхIача 27 килограмм хулаш дар.

1959 шера Ибакова Iулацара жа бIаьстан юххье дехкар, жева халача хьале долаш Iа даьккха доллашехьа, хIара бехкача бIаь жийна лоархIаш 125 Iаьхар хилар цун, цхьаккха Iаьхар ца болийташ ноаноех а къоастадир. ХIаьта, цу хана ерригача Каргалински района юкъера лаьрхIача бехкача бIаь жийна тIехьа 73 Iаьхар мара хиланзар.

1959-ча шера берригача мехка дIаяйзар Ставрополерча жа Iуна Малашенко Иван Никитовича жа шин шера кхозза дахкийташ йола метод. Ибакова чIоагIа уйла тIаяхийта йийшар цIи хезача жа Iун опыт ювцаш йола материалаш. Цхьабакъда, уж ешарах кхоачамбацар цунна, цар тIа дувцар бIаргадовр дезар Ибаковна. Колхоза правлене мога а даь, Ибаков ший новкъосташца нов. Малашенко волча вода, шин шера кхозза жа дахкийта мехка цикагIа волча жа Iуно леладаь дерригa гIулакхаш Iомаду цо.

Ше цIавеча Ибакова дIайийцар жа Iушта Малашенко жа дахкийташ беча балха методаш. Шин шера кхозза жа дахкийтара болх дIаболабир Ибакова бригадо.

«Октябра 12 шу» яхача колхоза правлене могадир Ибакова дIадоладаь из гIулакх.

Цхьабакъда, осеменени яра эша хьалаш вIаштIехьдаханзар. Ноаноех къоастадаьча Iоахарашта кIезига телар концентраташ, хIаьта цар ноанопта вIалла а лацар, гIелденна жерч дика аьрхIе дагIацар. Цудухьа жа аьрхIе долха ха шин бетта тIехъяьлар. Из бахьан долаш вIаштIехьдаланзар декабрь бетта дерригa жа дахкийта. 1961 шера январьи февральи бетташка мара дехка даланзар уж.

ХIаьта 1961 шера нов. Ибакова цу Iулацарча 179 жийво 260 Iаьхар бир, дерригача дехкача 647 жийна дIалаьрхIача шера 1089 Iаьхар хилар. Вешта аьлча, хIара бехкача бIаь жийна тIехьа юккъера лаьрхIача 167 Iаьхар. 1961 шера Iулацарча дахканза дисача жерча кхы а 600 Iаьхар бир. Уж а тIехь дIалаьрхIача хIара бехкача бIаь устагIо хIанзале 250 Iаьхар баьб Ибакова Iулацарча жева. АргIан йола осеменени е жа кийчдеш ва Ибаков хIанз. ХIара бехкача бIаь жийна лерхIаш 120 Iаьхар бергболаш укх шера цIаькха а жа дахкийтар—из да хIанз Ибакова бригадана хьалхашка латта дехкар.

Тха бригада жа шин шера кхозза дахкаргда, хIара бIаь жийво 370 Iаьхар а бергба, хIаьта хIара устагIана тIера 6 килограмм тха а доаккхаргда оаха, — аьлар нов. Ибакова ше района юрта боахама дикагIа болча болхлой совещане къамаьл деш. Оаха уж декхараш кхоачашдергда. Жа Iуй бригадо ший толамаш хетаду Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда.

Доккхий декхараш тIаийцад коммуниста Ибаков Абдуллас кулгалдеча жа Iуй бригадо. Дукха низ а хьинар а тIадахийта болх бе безаргба уж кхоачашдара. Цхьабакъда, уж декхараш кхоачашдулургда цо ший новкъостий болх бокъонца вIаштIехьбоаккхе, зоотехнически хьехамех пайда эце, дикагIа болча жа леладерий опыт балха юкъейоалаййя.

Уж хIамаш дика доашхаш дувца безам ба тха. Дуккхача шерашка болх беш нов. Ибакова гучадаьннад, аьхки жа тхир дIадаьнначул тIехьагIа мара доажаде мегарг ца хилар. Ци дIоахденнача хана хи тIа а диге, салоIийт цо жега. Цу хана кхоаленашта кIал лоаттаде дезар жа, къаьстта Iоахарий, хIана аьлча цу хана чIоагIа йIайха хул. Цхьабакъда, уж тайпа кхоаленаш яц. Из бахьан долаш шийлагIа хургйолча, мух дикагIа тIакхоачача лаьхкача моттигашка жа лоаттаде дезаш хул из. Ди шелдала доладелча, делкъел тIехьагIа 2—3 сахьат даьлча денз сайрийна 10—11 сахьат даллалца доажаду. ХIаьта, буц дика ца хилча, бийсана кхо сахьат даллалца доажаду Ибакова жа.

Гурахь, шелъеннача хана дукхагIа доажаду жа, вешта аьлча хий моладеча ханагара дIаиккхача массе хана доажаду.

Шийна жа доажаде хьенна моттигаш 6—10 участкана екъ Ибакова (шера йоагIача ханага хьежжа). Мангал хьекха баллалца жа доажаду моттиг зIамига хул цун, бакъда мангал хьекха баьлча йоккха хул из моттиг. 3—4 участок Iан тIехь жа доажаде къоастаю. Буц йIаьххача хана латтача а из дукхагIа йолча а моттигашка къоастаю уж.

Теркалде доагIаш да жа Iуша ду е тайпа гIулакх а. Жа латтача моттигера дIадугача жева кхыйола участкаш теIаергйоацаш жа тIадаха йиш хургйолаш къестаю даьгIений участкаш. Аьхки цхьайолча участкашка мангал хьокхача хана из гIулакх вIаштIехьдалац. ТIаккха жа кхычахьа дIадуг. Цхьан участка тIара шолагIчун тIа а долхаш лелаш хул жа. Цу гIулакхо жа дажа моттигаш лазарех цIенъю. ХIара участке 5—7 дийнахь даж жа. Цул тIехьагIа цу участке юханийслац уж бутт баьлча мара. ХIаьта цу юкъе жа даьжа бIехъенна моттиг лазар дIа-юха дадалара кхераме йоацаш цIенлу.

Аьхки дийнахь 3—4-зза хий моладу жена. Хий мелдалийтара духьа жена хий моло ха тIаккхачалехьа 2—3 сахьат хьалха хьалъюз нийш.

Гурахь, Iай, бIаьстан юххье доажадеча хана жена доакъар тел. Жа латтача моттиге а уж доажадеча дагIенашка а бIаръчача шера тух дехк. Нийш ца хилар бахьан долаш тух лаьтта дехк. Из кхоачамбоацар дIадаккха деза. Ибакова жа Iуй бригадана (цун бригадана хинна ца Iеш) чIоагIа новкъарле еш хIама да барташ теда секаторашш цIога тIара тха дIадаккха кIодарчи ца хилар. Ветеринарни аптечкашца бригадаш Iалашъелга а во латт.

Къаьстта чIоагIа кийчлу Ибакова бригада жена осеменени яра, хIана аьлча шин шера жа кхозза дахкийтара боккха лоархIам болаш гIулакх да лерттIа искусственни осеменени елга. Осемененена кийчдеш жа бийсан дукхагIа доажаду, из ду уж чехкагIа тоадалийтари аьрхIе дахкийтари духьа. Из ца дича, жа аьрхIе доатIача ханага хьийжача (жа турахьа мара аьрхIе дагIац) вIаштIехьдаргдацар шин шера жа кхозза дахкийта.

Осеменени е мегаргйолаш жа тоалу белокаш, минеральни хIамаш, витаминаш дукхагIа йоакха доакъар дийхкача. Иштта да моша доакъар, концентраташ, эхьа люцерна.

Осеменени ялехь, Ибаков техникаца цхьана осеменени е хьаена спермаш мегаргйолаш йий хьож. ТIаккха мара осеменени е йолаяц цар. АьрхIе даьхкача жена Iуреи сарахьеи шозза осеменени ю. Осеменени яь яьнна жа къаьстта шоаш леладу. Царга каст-каста хьож кхы аьрхIе доагIий.

Осеменени яь даьнна жа цхьан Iуле вIашагIтох. Хьалхарча юхье цхьан группаца хул уж, тIаккха 2—3 группа ю царех, жа дахка ха гаргаеча зIамига группаш еш къестаду, вIашка теIаргдоацаш.

Жа Iуна агара бехктокхамера ха я жа дахка ха. Из гIулакх дика вIаштIехьдаккхарга хьежжа баргба балха толам. Дуккхача шерашка баьча балхах из иштта хилар гучадаьннад Ибаковна. Дахка дездаларга хьежжа вIашагIа а тохаш, группаш ю жех. Дахка дезденнараш желашта юхе лоаттаду, хIаьта дехкараш сакманашка дуг. Дехка нана-жа цхьаншин дийнахьи къонадараш кхаьдиъ дийнахьи, хIара бар къаьстта болаш, клеткашка лоаттаду.

Жа дахка доладеннача хана денз дехка даллалца жа Iуша шоаш дийнахь а бус а лораду дехка жа.

Iоахарий, доккха хиларга хьежжа группаш еш, сакманашка вIашагIтох, дехка жа тIаккха дажа дуг. Iоахарий Iай биъ беттаи аьхки кхаь кIираи желашка хул.

Iоахарашта Iодаьча дийннахье а мели тухи лу, хIаьта 10—12 ди даьлча йоли концентраташи йохк.

Жа дехкача хана нов. Ибакова ше дIа-юха къоастаду Iоахарий. Дукха шура йоагIача жена кIал дохийт кIезига шура йолча жена тIехьара Iоахарий. Дукха шура луш дола жа детт. Царгара яьккха шура хьувкх гIийлача Iоахарашта.

Жа лоргача хана жа ларга хоеш бола нах колхозе ца тоъаш хиларах, уж лерга даллалца жа ларга шоаех ши Iу вохийт Ибакова, хIаьта шеи цхьаькха цхьа Iуи жа доажадеш хул.

Жа леладеча уж дерригa балхаш дар бахьан долаш коммуниста Ибакова хьалхле лелаеча жа Iуй бригадо жа дебадеш а жена тIера тха доаккхаш а доккхий толамаш доах.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета январски Пленумо хьайбай боахам дIахо а дегIабоалабара керда этап хьайийлар. ДикагIа йола опыт кIоарга йовза а из дуккхача нахага дIаккхачийта а аьнна декхар оттадир Пленумо партийни болхлоштеи боахама хьалхле лелаераштеи хьалхашка.

ДикагIа йола опыт Iомаяра а из дIайовзийтара а гIулакх во латт Каргалински районе. Массанена а дика ховш да Ибаков Абдуллай шин шера жа кхозза дахкийтара опыт мел пайдане я, бакъда, из опыт кхыча жа Iуй бригадашта дIайовзийтара хьакъехьа Iалаьмате кIезига хIама даь районе. КIезига новкъостал хул Ибаков бригадана «Октябра 12 шу» яхача колхоза правленегара.

Хала болх ба жа Iуй бар. ЙIайха яле а шийла яле а, массе хана араьа хила беза цар. Хадданза йоакхо е еза цар, новкъостал де деза царна, керда газеташи журналаши лоаттаде деза, кинофильмаш хьувкъа деза жа Iушта.

А. ЖУРБИН,
юрта боахама Министерства керттера зоотехник.

Сихдаьд балхаш

Укх тIеххьарча деношка дика тоадаьд бIаьстан балхаш МагIалбика района «Ингушский» совхоза механизатораша. Лоацдача хана а дика а мукх, кен дIа а бийна, хIанз гидуаргаш дIайийна бовла боахк уж. Гурахье а аха а аьха кийча хила дезаш хинна лаьтташ бIаьсти хьаялдалаца совхоза кулгалхой бехка ца оахаш даьдад дерригаш а 8 эзар гектар. Лоацдача хана уж лаьтташ аьха даьхар механизатораша. ХIанз сихбенна оахам тIа макхаш доахаш, дисковани еш ба уж.

Укх шера 4850 гектара тIа хьажкIаш дIае лаьрхIад совхозо. Царех 3550 гектара тIа юврггья ялатийна лаьрхIа хьажкIаш. ХIанз 8 эзар гектара тIа макхаш даьха, 3 эзар гектара тIа дисковани яь баьннаб механизатораш, хIаьта уж балхаш дIахо хьош а да. Квадраташ еш латт хьажкIаш дIаюврггйолча кхашка.

Къаьстта дика къахьет Бокова Маржана звенос. Укх шера хIара гектара тIара 100 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца лаьрхIача 102 гектар хулача лаьттан тIа удобренеш а ехка, иштта кхы мел эша гIулакх даьд цо. Боковай звенос ший участок дика кийчъяьй хьажкIаш дIае.

ЧIоагIа къахьийгад ший участке Евлоев Салмана звенос а.

Ала дезаш да бIаьстан балхаш сихагIа чакхдахара совхоза механизатораште Надтеречни района «Гвардейский» совхоза механизатораша чIоагIа новкъостал делга. БIаьстан балхаш доладелча денз цигара 40 трактор йоалл «Ингушский» совхоза кхашка.

Б. БУЗУРТАНОВ,
(тха собкор.).

Юртий Советий председателий семинар

Селхан Грозне чакхъяьлар кхаь дийнахьа хинна республикерча юртий Советий семинар. Укхаза дийцар Советий де дезарех лаьца тайп-тайпара дешаш.

ССКП ЦК январски Пленума а ССКП Нохч-ГIалгIай обкома V-ча Пленума а соцамаш 1961 шера юрта боахама продукташ яхареи кийчъяреи хьакъехьара юртий Советий декхараш дувцаш къамаьл дир юрта боахама министра нов. Слюсарева.

Юртий Советий массаханара комиссеши боахами культуреи дегIадоаладеча цар де дезараши дийцар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара нов. Комарова.

Хьийкъа хьажкIаш хьалкхеярах дика чулоацам бола лекцеш йийшар юрта боахама министерства специалисташа нн. Федотовеи Многолетеи.

Юрта боахама министра заместитела нов. Тангиева дийцар хьайбай продукташ дукхагIа яхара наькъаши де дезараши.

Шоай балха опыт ювцаш къамаьлаш а дир семинаре хиннараша.

Юртий Советий де дезараш дувцаш, къамаьл дир семинаре ССКП обкома секретара нов. А. С. Трофимова.

Хь. МАГОМЕДОВ.

Новгородски область. Лаьттанцарча балхий культура лакхъяра областе эггара хьалха яхь дIайолаяй Боровичски района «Россия» яхача колхозо. Цу гIулакха боккха лоархIам болаш я бригадай советаш. Нах а техника а балха тIа дIанийсъярга хьожаш, уж кхоачашде торо хургйий-еций тахка а тохкаш, тIаэцаш дола социалистически декхараш кийчдеш, уж декхараш кхоачаш мишта ду хьожаш я бригадай советаш.

«Россия» яхача колхозо дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, лаьттанцарча балхий культура лакха лелаяра 53 бригада вIашагIъеллай Боровичски районе.

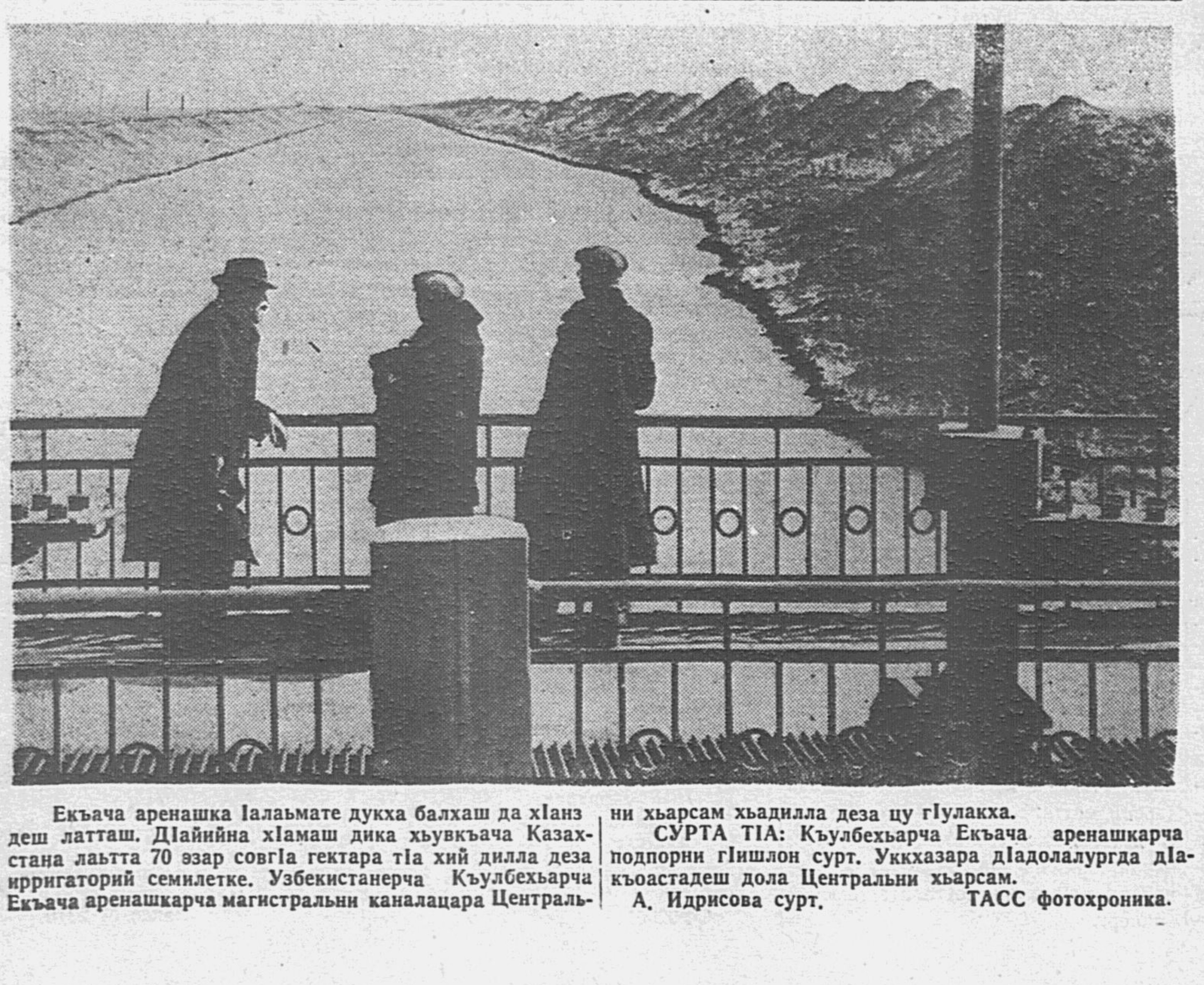
Сурта тIа: «Россия» яхача колхоза № 3 йолча бригада совета заседани.

К. Богданова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Оаха яздаьчох хиннар

Укх шера, 12 марта арадаьннача газета тIа кепа техача «Ингушский» совхоз ялаташ дIадера кийча яц» аьнна корта а болаш йолча, корреспонденце тIа белгалдаьккхадар совхозе бIаьстан балхашта е еззача тайпара йоакхо еш ца хилар.

ССКП МагIалбикерча горкома секретара нов. Щукина укх тайпара хоам бу цу корреспонденцех: «Корреспонденце тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш долаш хиннад. Из дош лаьрххIа совхоза партбюро заседане дийца а дийца, кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакхаш а уж кхоачашде дезараш а белгалбаьхаб... ХIаьта царех цхьадараш хIанзалехьа дIа а даьхад».

Екъача аренашка Iалаьмате дукха балхаш да хIанз деш латташ. ДIайийна хIамаш дика хьувкъача Казахстана лаьтта 70 эзар совгIа гектара тIа хий дилла деза ирригаторий семилетке. Узбекистанерча Къулбехьарча Екъача аренашкарча магистральни каналацара Центральни хьарсам хьадилла деза цу гIулакха.

СУРТА ТIА: Къулбехьарча Екъача аренашкарча подпорни гIишлон сурт. Уккхазара дIадолалургда дIакъоастадеш дола Центральни хьарсам.

А. Идрисова сурт. ТАСС фотохроника.

Яхье яьннача районашка

ЕРРИГА ТОРОНАШ ОАРЦАГIЪЯХА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА

Чакхъяьннай семилетка кхоалагIча шера хьалхара квартал. Хьожаргда вай шоайла яхье яьннача Каргалински Шелковскойи районаша мишта кхоачашъяьй паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара квартальни план.

ДЕННАДИЙ ДОШ—КХОАЧАШДЕ!

Укх шера хьалхарча квартале Шелковской районера колхозаш декхарийла яр паччахьалкхенга ши эзар центнер совгIа дулх, пхи эзари ийс бIаьи центнер шура, 400 эзар фуъ дохка.

Белгалдаккха деза паччахьалкхенна фуаш дIадалара план цхьан «Коминтерн» яхачунгара дIа мел йолча колхозаша тIеххоачашъяьлта. Масала, Ленинеи Кировеи цIерахча колхозаша 134 процент кхоачашъяьй хьалхарча квартала план. Иштта хьинаре къахьийгад вокх колхозашкарча оалхазараш лелaдераша а.

Паччахьалкхенга шура йохкара квартальни план толамца кхоачашъяьй Ленина цIерахча колхоза хьайбаш леладераша. Планал совгIа цар ехкай 99 центнер шура. ДIадахача шера хьалхарча кхаь бетта яьккхачул 227 килограмм дукхагIа шура яьккхай хIара Iаттагара.

Дика чакхъяьккхай хьалхара квартал Кирова цIерахча колхоза хьайбаш леладераша а. Шура йохкара план колхозо 113 процент кхоачашъяьй. ХIара Iаттагара соахка укх хана яьккхачул 42 килограмм дукхагIа шура яьккхай.

Бакъда, кхыча бесса да уж гIулакхаш «Коминтерн» яхача колхозе. Укх тIехьарча шерралца районе дикагIчарех лоархIаш яр «Коминтерн» яхача колхоза шурий-товарни фермаш. Бакъда, укх шера фермай дояркаша юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 334 килограмм мара шура яьккхаяц. Из хул соахка цу хана яьккхачул 65 килограмм кIезигагIа!

Ала йиш яц цу гIулакха дояркаш бехке ба, аьнна. Цар шоай низ ца кхобеш къахьег. Шура кIезига ялара керттера бахьанаш да соахка доакъар кIезига Iалашдар. Iалаьмате ледара лелабу осеменене болх. Из болх бе фермашка вIашагIъелла осеменене пункт яц, хIаьта лерттIа из гIулакх довзаргдола нах кийчбаьбац. Укх шера ца дахкаш дукха доахан Iахар дисад. Дахка дуккха ха йола доахан хIанз а бугIе дигадац. Цу гIулакхаша йоккха новкъарле ю тха балха, яхаш дувц дояркаша.

Боккха боахам ба Шелковской районерча Сталина цIерахча колхоза бар. Районе мел йолча колхозашта юкъе паччахьалкхенна эггара дукхагIа шура дIаяла езаш яр из колхоз. Цхьабакъда, 87 процент мара кхоачашъяьяц цо хьалхарча квартала план.

Шелковской районо 63 процент мара кхоачашъяьяц паччахьалкхенга дулх дохкара квартальни план. Районе мел долча боахамех духхьала жа леладеча № 6 йолча совхозо мара кхоачашъяьяц хьалхарча квартала план.

Масала, планах 280 центнер дулх дохка дезача 42 центнер мара дехкадац Кирова цIерахча колхозо. 800 центнер йохка езача 382 центнер ехкай Сталина цIерахча колхозо. «Коминтерн» яхача колхоза паччахьалкхенна дIадала дезаш 64 центнер дулх тIадисад.

КХЫ А ВОГIА ЛЕЛ УЖ ГIУЛАКХАШ КАРГАЛИНСКИ РАЙОНЕ

Укх шера хьалхарча квартале каргалинцаша лаьрхIадар паччахьалкхенга цхьа эзари ворхI бIаьи центнер дулхи, кхо эзар центнер шуреи, хIаьта 110 эзар фуъи дохка.

Укх шера дика къахьийгад «Октябра 12 шу» яхача колхозерча дояркаша. Кхаь бетта юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара цар яьккхай 442 килограмм шура. Из соахка цу хана яьккхачул 43 килограмм дукхагIа я. Планах паччахьалкхенга 660 центнер шура йохка езача колхозо 725 центнер ехкай.

Менжински цIерахча колхоза хьайбаш леладераша 103 процент кхоачашъяьй шура йохкара план.

Цхьабакъда, 90,4 процент мара кхоачашъяьяц Каргалински районо паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план. Къаьстта во чакхъяьккхай дIаяха квартал «Октябра 40 шу» яхача колхоза хьайбаш леладераша. 44 процент мара кхоачашъяьяц колхозо шура йохкара план. Соахка кхаь бетта яьккхачунца нийсийча укх шера хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 32 килограмм кIезигагIа яьккхай.

Районе эггара йоккхагIа йола колхоз я «Красный пахарь» яхар. Еррига торонаш я цу боахамга паччахьалкхен планаш дуккха а тIеххоачашъе. Цхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш да шурий-товарни фермай балха юкъе. Соахка а кIезигагIа доакъар кийчдаьдар колхозе, хIаьта вIалла а яц концентраташ.

ДIадахача шера итт доярка хувцаеннай «Красный пахарь» яхача колхозе. Укх шера дIабахача кхаь бетта ворхI доярка хувцаеннай. Балха доккха зе ду цу гIулакхаша.

Хьалхарча квартале 1700 центнер дулх паччахьалкхенга дохка дезача Каргалински района колхозаша 1108 центнер мара ехкаяц.

Духхьала «Октябра 40 шу» яхача цхьан колхозо мара кхоачашъяьяц дулх дохкара план. Къаьстта кIезига дулх дехкад «Красный пахарь» яхача, Фрунзе, Менжински цIерахча колхозаша. Паччахьалкхенга шура йохкара квартала план кхыметтел ах а кхоачашъяьяц.

ЦУ ГIУЛАКХИЙ ТЕРКО Е ЕЗА

Шелковской а Каргалински а районаша кхоачашъяьяц семилетка кхоалагIча шера хьалхарча квартала паччахьалкхенга дулх дохкара планаш. Из иштта хилара керттерча бахьанех цаI да цу районий колхозашка хьайбай фу тоадара хIанзалца лоархIам болаш хIама даь ца хилар. Шинна а районе Iалаьмате во леладу искусственни осеменени яра балхаш. Дуккхача колхозашка йоагIача тайпара осеменени е ховш техникаш бац. Из бахьан долаш дукха доахан Iахара дус.

ТIайоагIача хана теркам ца беш, шоаш тIаийца декхараш кхоачашде гIерташ дукхагIа дола хьайбаш соахка дулха дIаденнад цу районаша. Укх шера а соахка санна дулх дIадала торо хургьяр шинна района колхозий, нагахьа санна хьайбаш дебадара, къона доахан чуоттадара массайолча моттигашка лерттIа теркам баьбаларе.

Хьайбашкара дукхагIа дулхи шуреи даккхара боккхача лоархIамера гIулакх да массайолча фермашка, боахамашка, берригача хьайбаш леладерашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяр.

Цу балха хьалха латта беза коммунисташи комсомольцаши.

ССКП ЦК январски Пленумо белгалдаьккхача тайпара хьайбашкара дукхагIа продукташ яхара чIоагIа лоархIамера гIулакх да дикагIбарий балха опыт Iомаелгеи из шерра дIайоаржаелгеи. Шоай болх дика ховш, доккхий толамаш доахаш къахьегаш дукха нах ба Каргалинскии Шелковскойи районашка. Уж ба Каргалински районера жа Iу Ибаков Абдул, Iаьсий леладер Воробьева Таисия, кхы дуккха бараш а.

Шоай балхах боккха пайда эцаргбар Шелковской района Iаьсий леладераша Воробьевай балха опыт Iомайича. БIарччача шера юкъера лаьрхIача хIара деннеи буси 750—800 грамм дулх тIаккхетийт къонача болхлочо цхьан Iасилга. Шелковской районерча жа леладеча № 6 йолча совхозе дукха кердадараш корадоагIаргда каргалинцашта.

Цхьабакъда, дикагIбарий болх говзал Iомаяра, шоай балха юкъе яхьара хайра хIама дац шинна а района кулгалхоша, партийни организацеша.

Каргалински а Шелковской а районий, колхозий кулгалхоша, партийни организацеша берригa низ тIабахийта беза балха юкъе гучаладьнна кхоачамбоацараш дIадахара. Шоайла вIаши Iома а луш, новкъостал деш бе беза болх.

ЦIаккха а дицдалийта мегардац тIаийца декхараш кхоачашдар массене а керттера декхар долга.

М. ХАМХОЕВ,
(тха корр:).

1961 ШЕРА 5 АПРЕЛЕ КХАЧЧАЛЦА РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ БIАЬСТАН ЮХЬЕРА КУЛЬТУРАШ ДIАЕРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СВОДКА

(план процентаща)

	Еррига культураш	Гидуаргаш	Баьца дааpаш	Шекар доаккха свекла
Наурски	54	98	39	—
Каргалински	41	—	21	—
Гудермесски	31	51	15	71
Сунженски	27	60	37	—
Совнархоза совхозаш	24	—	34	—
Курчалоевски	22	79	—	—
Грозненски	19	46	24	—
Шелковской	16	217	51	—
Надтеречни	13	—	57	—
Ножай-Юртовски	11	83	—	—
Урус-Мартановски	9	—	33	4
Шалински	7	—	34	18
г. МагIалбик	6	10	—	—
Ачхой-Мартановски	5	—	12	—
Наьсарен	4	—	34	—

Сихъяь бIаьстан юхье юв культураш дIаювш латт республика кхашка, гидуаргаштеи баьца дааpаштеи тIеххьа массанахьа дIае йолаяьй шекар доаккха свекла. Совхозийи колхозийи кхашкарча къахьегамхошта эггара хьалхагIа карагIдаьнна хIамаш дувцаш хоамаш ух республика районашкара.

БIаьстан юхье юв культураш 29 эзар гектара тIа дIайийнай республике, царех 6083 гектар гидуаргаш, 1773 гектар баьца дааpаш, 1654 гектар шекар доаккха свекла я, соахка цу ханналца йийнарел кхозза дукхагIа я уж.

Болх дика вIаштIехьбаьккха дIаюв хIамаш Гудермесски, Наурски, Грозненски, Сунженски, Курчалоевски, кхыча районаша.

Укх бIаьсти 248 эзар тонн е 1960 шера укх ханналца дихьачул 80 эзар тонн дукхагIа кхо дихьад кхашка. Эггара хьалха удобренеш ехкай шекар доаккха свеклаи хьажкIаши дIаюврггйолча кхашка.

ХIанз йIайха ха этта йолаш къаьстта чIоагIа низ тIабахийта беза сихагIа гидуаргаш, шекар доаккха свекла, кхыйола бIаьстан юхье юв культураш дIайийна яхара.

Комсаш дика хьувкъаргья

Парте январски Пленума исторически решенеш кхоачашъяра укх шера доккхий социалистически декхараш тIаийцад Наурски районерча «Комсомольский» яхача совхоза къахьегамхоша. 1960 шера цу совхоза комсаш лелаеча болхлоша даьча балхаша къьагга хьахьокх паччахьалкхен план а шоай декхараш а цар тIеххоачашдергхилар.

Планах 1860 тонн йохка езача, совхоза къахьегамхоша 2136 тонн комсаш ехкар соахка паччахьалкхенга. Планал а, кхыметтел декхарел а дуккха а дукхагIа я уж. Укх шера кхы а доккхагIа декхараш тIаийцад совхоза болхлоша: 1545 гектара тIа комсаш цIайоIа, паччахьалкхенна 3440 тонн комсаш яла. ТIаийца социалистически декхараш кхоачашдара Iурра денз сарралца къахьегаш ба тха къонача совхозера комсаш лелаераш.

Комсаш лелаечара дерригa агротехнически балхаш сихагIа чакх а доахаш, паччахьалкхен план кхоачаш а тIеххоачаш а яра доккха новкъостал ду халача балхашта механизаци яро. Тракториста нов. Гришина рационализаторски предложени еннай комсий гаьнашга скобаш йоахаргйола керда машина хьае аьнна. 40 сага хьалхара болх бу цу машино. Дукха къахьийгад къонача механизатора кхыйола чоалханера механизмаш комсий беша болх бергболаш эргаяхара.

Дика къахьег комсаш лелаераша а механизатораша а шоаш тIаийца доккхий декхараш кхоачашдара. Укх шера дикача агротехнически ханашка а дика а чакхдаьхад укх тайпара балхаш: 15 балха дийнахьа 845 гектара тIара комсаш хьаьстай, 315 гектара тIара комсаш еIай, 20 дийнахьа тоа а яь, 417 гектара тIара комсаш хьалъехка гемеш егIай, хIара гектара тIа 10 тонн йолаш 200 гектара тIа органически удобренеш тейсай, 380 гектара тIа харшашка гIолла хий диллад.

Совхоза къахьегамхоша хьинаре къахьегаро йиш хулийтаргья комсий бешамашка деш дола дерригa балхаш лоацдача агротехнически ханашка кхоачашде а цунца комсаш хьувкъае а.

Атта дац комсаш лелаерашта уж хьувкъаяр духьа къовсам лоаттабе. Цу гIулакха бIаьстан юххье денз шоай участкашка къахьега арайоал звенош. Нохчий, эрсий, эрмалой юкъе болча барт тайнача коллективо сийленца кхоачашдергда 1961 шера декхараш, дика тоаеннача комсий дукха тоннаш лургья цар советски халкъа.

Комсий гаьнаш дIайогIача а царна Iунал деча а дика къахьег агронома Шевцова Екатеринас, Степанова Валентина бригадир йолча бригадо. Коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш я из бригада. Комсашта агротехнически гIулакхаш мишта де деза хов цу бригадацарча верригача 26 сага, агропаспорташ да царга массенега а. Соахка дика къахьегарах а укх шера хьалхарча квартале доккхий толамаш дахарах а профсоюза обкомеи кхачан промышленноста управленеи карара кара тела ЦIе байракх еннай совхоза. Дика болх барах ахчан совгIаташ деннад бригадашцарча дуккхача членашта.

Юртбоахама продукташ дукхагIа яхар а паччахьалкхенга йохкар а дукха 1 Мая сийна шерра социалистически яхь йоаржаяьй совхоза комсий бешамашка къахьегача болхлоша.

ССКП XXII-гIа съезд кьаеллача денна локкхийча къахьегама толамашца накъа гIоргья совхоз, дикка тIеххоачашъергья цо семилетка кхоалагIча шера план.

В. ВОЛКОВА.

СЕРДАЛО
3-гIа оагI. 9 апрель, 1961 шу.

Доазол дехьара

Миштай Англера „кепайоазон мукъале“

Вайцига кепайоазо мукъале я, аьлар дукха ха йоаццаш ше парламенте къамаьл деш Англе премьер-министра Макмиллана. Хетаргахь, цо аьннар укх тайпара кхетаде доагlа: Англе читателга бакъдар дувца информаци кхача йиш а я, хlаьта журналистий шоай хьакъало кхетадеча тайпарен долаш дари язде йиш а я, аьнна. Цхьабакъда, факташа кхыдар дувц.

Дукха ха йоаццаш Англе арадаьннаl «Дейли уоркер» яхача газета кертерча редактора Джордж Мэттьюза яздаь «Кепайоазон монополеш кепайоазув мукъале йолаш хилара духьал я» яха брошюра. Английски пресса бокъонца дола хьал тучадоакх цо.

Англе арадувлачарех 80 процент газеташи журналаши газетий кхаь магната Сесиль Кинга, Лорд Ротермира, лорда Бивербрука арадоахаш да. Царех эггара йоккхагlа йола магнат Кинг я. Джордж Мэттьюза брошюра арадаьлар «Одэмс пресс» яха газетни трест караерзае С. Кинган канадски миллионера Рой Томсонаи юкъе къовсам сихбеннача хана. «Цlаккха ца хинна тайпа газетий тlом», «Гигантащ вlашагlлатар» да из, йоахар цох кепайоазоно. «Гигантащ вlашагlлатаро» мехка дуккхача наьха уйла тlа а эзар миллионерий йоккха йоацача группа бе кепайоазув дахар хьа а хьекхар. Кепайоазув цхьацдаболча наьха йоккха йоацача группана бе дахара духьал баьлар мехка ерригача партей парламента членаш, профсоюзни организацеш, журналисташ, типографей болхлой. Цхьабакъда, правительства кхоачамбир кепайоазон хьал тохкаргдолаш королевски комисси вlашагlтохарах.

Цу шин сага юкъе эттача къовсаме котвальлар «Дейли миррор» яхача газетий треста керте латта С. Кинг. Шин центральни газетаи 130 журналаи тlахьожам лоаттабеш хинна «Одэмс пресс» яха трест С. Кинга дlакъайлар. Хlанз паччахьа цlи яланза вола кепайоазон из «паччахь» (хlаьта кинг яха дош англичаний меттала «паччахь» » яхилга да) дуккхача миллионий тираж йолаш арадувла 482 газет, журнал, кхы периодически издани ший кара йолаш ва.

Кинга «импери» 100 миллион фунт стерлинг рузкъа долаш а Англе арахьа кхоачаш а я. Ганера, Нигерера, Британски Гвианора, кхыча мехкашкара кертера газеташ цун кара да. Газеташ деш дола каьхат хьаду Англера эггара йоккхагlа йола компани а Кинга ший бе еллай.

Кингарча рузкъана юхе лордага Ротермирагара рузкъа кlезига да. «Дерригa а» 20 миллион фунт стерлинг мара дац цунга. Цун да Бристоле, Эдимбурге, Глазго, Англе кхыча йоккхача городашка 6 миллион тираж йолаш арадувла газеташи журналаши.

Газетий дунен тlа кlезига хlама карадац лорда Бивербрука а, 8,5 миллион тираж йолаш арадувлача газетий а 7 миллион совгlа фунт стерлингаи а да ва из.

Англе газеташи журналаши арадахар а дохкар а боккха пайда боалаш гlулакх да. «Одэмс пресс» яхар хьалацалехь хlара шера Кинга боалаш хинна пайда 6,5 миллион фунт стерлинг бар, яхаш белгалдоах Дж. Мэтьюза. «Одэмс пресса» даьша 4 миллион, лорда Ротермара — 3,5 миллион, лорда Бивербрука 2 миллион фунт стерлинг пайда боаккхар.

Кхыметтел «Обсервер» яхача консервативни газето а мукlарло дир, кепайоазув капиталистически мехкашка «ший редактор а, берригa редакционни болхлой а, кепайоазув дешараш а тlехьа дохкеи эцеи йиш йолаш хlама мара ца хилара, из алхха коммерчески предприяте мара кхы хlама ца хилара... Алхха пайда боаккхилга мара цо деш кхы гlулакх дац».

Англе «кепайоазон мукъале» хилар дувцаш, премьер-министр Макмиллан цхьан хlаман тlехь бакъвар. Боккъалдар аьлча, Англе моллагlчун а газет ший хила йиш я; газет арадаккха бокъо ца луш дола законаш дац цига. Из гlулакх дlадоладе «дерригa а» 4 миллион фунт стерлинг гаргга ахча мара эшац, вешта аьлча миллионер хила мара везац. Цул совгlа, объявленеш араяхарга хlара шера 200 миллион фунт гаргга ахча дlадоххийташ йолча йоккхача коммерчески фирмашкара новкъостал а эш.

Хlанз алхха газет дехкачара хьадоагlача хlамах арадувлаш хила йиш яц цхьаккха а газет. Дика хьокхам луш я цу хьакъехьа 1959 шера газеташи журналаши дохкарах 13 миллион фунт стерлинг совгlа мара Бивербрука концерна ахча хьатlадена ца хилар. Хlаьта, концерна ший цу гlулакхага дlадахар 27 миллион фунт совгlа ахча да. Цхьабакъда, рекламах хьахулачо расходаш юхаметтаоттаярал совгlа, дукха доходаш а лу. Цу тайпара, кертера рекламодателаш йолча йоккхийча торговии промышленнии компанешта кара да прессана лостам балар а цунах йоккхача монополей хьашташ дlакхухьаш йола оатхал яр а.

Английски кепайоазуви газетий гlулакхи тlа-тlа а дукхагlа боккхача капиталисташта бе дахаро тешал ду низ болча газетий объединенешца къуръа ца мегаь газеташ дlадоалаш хилара, цу объединенеша уж дlахоахкаш хилара. Иштта дlадаьлар «Санди грэфик», «Эмпайр ньюс». «Ньюс кроникл», «Стар» яха доккхий центральни газеташ. Кхерамерча хьал тlа да хlара шера 750 эзар фунт зе хулаш дола «Дейли геральд» яха газет а. Уж газеташ дlадоалаш хилара бахьанех цаl да реклама тlа-тlа а дукхагlа газеташ арадоахача боккхача издателий бе йоаш хилар.

Боккха ахчан низ болча газетни монополей lаьдал кепайоазон бокъонел тlехдувл. Премьер-министра Макмиллана парламенте аьлар, хlанз газетий дай влияни тlа-тlа кlезигагlа я. Газетий конкурент йола телевидени араялар бахьан долаш да из, яхаш, доашхар из гlулакх премьер-министра. Цхьабакъда, факташа тешал ду из бакъ ца хилара. Масала, «Ассошиэйтед телевижн» яхача телевизионни компане дукха сийцеш кхычун а йоацаш газетий паччахь волча Сесиль Кинга я. Хlаьта лорда Ротермира ший бе деллад кхыча «Сеузерн телевижн» яхача телевизионни компане акцей лоархlамболлаш дола дакъа. Цу тайпара, пропаганда низ бола дакъа долча телевиденена тlахьожам а лоаттабеш, пресса магнаташа цlаккха ца хиннача тайпара доккха lаьдал шоай бе деллад.

Мехка долча дерригача рузкъах 60 процент рузкъа шоай бе доаллача миллионерех бола газетий дай хlанз йола капиталистически порядкаш лораяра тlехьа ба. Цудухьа шоай бокъонаш бахьан мичча тайпара а къахьегамхой гlайттача, царна духьала къиза кампани дlайолаю буржуазни кепайоазоно. Забастовка еш волча сагах «саботажник», «ше леладечох ше бехктокхаме ца хета саг», «агитаторий оатхал» я оал цо. Факташ телхаярали духхьалара аьл-дитт дувцарали совгlа, газеташ дорхденна гlерташ хул прогрессивни низашта хьалхле лелаерашта духьал.

1957 шера ший профсоюза хьашташ лорадеш къовсам лоаттабаьча котельщикий профсоюза генеральни секретара Тед Хилл «наха бала хургболa гlулакхаш» а хьеду, «Экономически зе» а ду, аьнна бехке вир миллионер волча Бивербрука «Санди экспресс» яхача газето. «Пивной хьелларга хьежаш хиннав» Хилл яха фотографи а араяьккхар цо. Боккъалдар аьлча, кепайоазон викалашка хьежаш хиннав из, забастовка мишта латта царга дlадувца.

Болхлой хьашташ дохкаш бола аьттехьара профсоюзий лидераш камаьрша хестабу дукхагlа долча английски газеташа. Масала, котало яьккха яла йоалла машинаш еча болхлой забастовка йохаеш сий доаца гlулакх даьча вlашагlкхийттача профсоюза кулгалхочох Карронах «Англи кlалхаръяьккхар» ва аьлар «Дейли скетч» яхача газето.

Монополей кепайоазоно чlоагlа харцахьа доашхаш дувц социализма мехкашкара хьал а. Советски Союзах бlехача тайпара аьл-дитт дувцарцеи цунах йола факташ гlожача тайпара телхаярцеи англичанаш сакхетамах тувлабе гlерт из. Буржуазни газеташ шоашта мамоста СССР-а арахьара машар беза политика харцахьа яьккха гlерт, цо новкъостал ду «шийла тlом» хьахьебара а сихдь гlерз хьаделга лакхдара а.

Цхьабакъда, буржуазни пресса чlоагlа лораду английски колонизаторий хьашташ аьл-дитт дийце а, бакъдар толхадийя а, факташ ца хьоаш йитийя а ду цо из.

Де дезаш хьалхашка латтача гlулакхашта тlера дуккха миллионаш болча наьха теркам боккха а капиталистически системена духьал лоаттабеча къовсама уж тlера баха а гlерташ, сенсационни историехи порнографехи шоай оагlош хьалъюз газеташа. Уж тайпа хабарши араяха цар «наха деза», яхаш. «Къонах хиннав со», «Маlа саг воацаш берах хилар», «Аз Сетти вийнав», иштта кхыдараш а керте яздаь киноседтхьийи бандитийи гlулакхаш дувцаш статьяш арайоах номер тlара номер тlа.

Наха еша бакъйола информаци корайоазгаргйола цаl мара доаца газет да «Дейли уоркер» яхар. Укх шера март бетта ший 31 шу дизар белгалдаьккхар цо. Английски къахьегамхой денал дола орган йолча цо хьалхлоц вахара хьал тоадара тlехь цар лоаттабу къовсам. «Дешаш барий шоай дола цаl мара доаца газет», аьнна яздаь латт, «Дейли уоркер» яхача газета хьалхарча оагlон тlа. «Ерригача Англерча заводашкара, шахташкара, машиналькъа депошкара, учрежденешкара, нах бахача кертаташкара хlара бетта пенсащи шиллингаши доагlа тха цlенал долча фонде. Царех хьахул газет арадаха кхоачамбалла ахча», яхаш язду «Дейли Уоркер» яхача газета керттерча редактора Джордж Мэттьюза. Газето къовсам лоаттабу Англе ший лоlаме йолча арахьарча политикана тlехьа, из хьалда духьал да Англе льтта кхыча мехкий базаш хилийтара, из тlехьа да машара, социализмана. Из къовсам лоаттабу цо бакъдар тоlаде гlертача миллионерий пресса шийна духьал къиза къувсача хьалашка.

Англе кепайоазон бокъонца йола мукъале яргья мехка чухь йизза демократи, дуккха а дукхагlбарий демократи эттача.

В. ПРОКОПЬЕВ,
В. ЧУКСЕЕВ.

Конгора аракховса колонизатораш!

НЬЮ-ЙОРК, 6 апрель. **ТАСС-а корреспонденташа Г. Шишкинеи, Г. Васильевеи язду:**

5 апреле делкъел тlехьагlа ООН-а Генеральни Ассамблея пленарни заседани хилар дlахо Конгора гlулакхаш дувцаш. Заседани хьаеллале хьалхагlа Бирма, Цейлона, Ганай, Гвинея, Инде, Индонезе, Ирака, Ливе, Мале, Мароккой, Непала, Саудовски Араве, Вlашагlкхийттача lарбий Республика, Югославе делегацеша цу деша хьакъехьа оттаьча резолюце проект кепа теха араяьккхар ООН-а секретариата. Резолюце проекта тlа белгалду, Кхерамзлен Совето яь решени йоллашехьа а, Конгора ший эскараш сихха арадахара шийна тlадилла декхар бельгийски правительства хlанз а кхоачашдеш ца хилар а «из бахьан долаш Конгора гlулакхаш кхы а чlоагlагlа телха хилар а».

АргlагlаІ доацаш дош а дийха, Генеральни Ассамблея пленарни заседане эггара хьалхагlа къамаьл дир Хаммаршельда. Конго хьакъехьа Кхерамзлен Совето яь решени кхоачаш ца ярах боагlа берригa бехк шийна тlабодаш хиларах чlоагlа корзагlваьнна а волаш, цо ший хур дора конголезски халкъа духьаларча колонизаторий агрессена новкъостал дарца ше лаьца эсала никъ къайлабахьа гlерташ. Из къамаьл моттийта дош хилар гучадаьлар кхыметтел бельгийски колонизаторех шоай цlи яьккха Хаммаршельд ца лоархlаварца а. «Дукхалга диллача кlеззига мара деце а, кхыча мехкара эскар чудар тlема гlулакха доккха да» яхачох цхьа къоаста ца луш, борд-бордагlа дош а аьнна lийра из. Цу тайппара цо хьоаха ца деш дитар Конгора дерригa бельгийски эскараш сихха арадахара хьакъехьа Кхерамзлен Совето массехказа яь решенеш хlанз а кхоачашъеш ца хилара маlан. Массадола хlама долча бесса гуш доллашехь а, доаца бахьанаш лехар Хаммаршельда Конго премьер-министр Лумумбеи цун новкъостийи боабарах бола бехк шийна тlера баккха гlерташ. Лай санна колонизатораш чулаттача ший тlулакхаш фуннагlа даь а бежде гlертар из. Конгора агресси, бельгийски колонизатораш хьаллоаттабарца ше лелабу тийшаболх гучабаккхарах Вlашагlкхийттача Къамий Организаце «сий доадар» хул, ала тlертар из.

Цул тlехьагlа дlаьхха къамаьл даьча Инде викала Кришна Менона белгалдаьккхар Конго екъарах бола кхерам тlехь-тlехьа совбулаш хилар. Цо харцахьа лаьрхlар Тананариве хиннай яхаш йола «конференци».

lаьржа цlока дарех нах ца лерхlара политика дlаяккха

НЬЮ-ЙОРК, 6 апрель. ТАСС-а корреспондента В. Богачева язду.

Къилбехьен Африке тайп-тайпарча расех болча наха юкъе хулача довний дош чlоагlа дийцар Генеральни Ассамблея лаьрххlа йолча Политически комитете. Цу дискуссена юкъе дакъа лоацаш хилар шовзткъеи бархl мехка делегаташ. Къамаьлаш даьрех дуккха а дукхагlа бараша чlоагlа харцахьа лаьрхlар Южно-Африкански Союзе расисташа леладу гlулакхаш, цу мехка лаим бахаш хьабоагlача цхьайтта миллион саг хулача нахах lаьржа цlока хилар бахьан долаш нах ца лоархlаш ЮАС-а правительства лелаю политика дlайоаккхилга хьа а дийхар.

Африка мехкий 24 делегаце комитете хьачуелар резолюце проект. Цу проекта тlа шейолча паччахьалкхена могаду ЮАС-ерча расисташта духьал хьалда дола гlулакхаш дlадоладара дешага хьажар, кхыметтел Южно-Африкански Союзера доагlа товараш шоай мехка чу ца доахкийташ а цунцара дипломатически гlулакхаш дохадеш а хlама делга.

Комитета заседане къамаьл даьча СССР-а делегата А. А. Соболева белгалдаьккхар, ЮАС-е хула расовой довнаш хlанз дунен халкъашта юкъера керттера гlулакх хиларах тарра lалальмате чехка къоастаде дезаш хилар.

А. А. Соболева аьлар, Африка мехкаша оттаяь резолюци хьаллаца кийча я советски делегаци.

Дагестанера хьаьший

Укх деношка Нохч-ГlалгІайчен педагогически институте хьоашалгlа баьхкабар доттагlлен Дагестански республикерча В. И. Ленина цlерахча университетера 108 студенти итт хьехархои. Царна юкъе ба университета ректор А. Абилов, парторг П. Тананакин, химико-биологически факультета декан, доцент В. Мамедова, профкома председатель, доазол дехьарча къамий меттай кафедра ассистент З. Мануков, иштта кхыбараш а.

Дукха студенташи хьехархойи гулбеннабар, хlаьта ССКП обкомеи ВЛКСМ обкомеи викалаш а баьхкабар Грознерча станце дукха безача хьаьшашта духьал. Станце хьоашалгlа баьхкача доттагlашка моаршал луш къамаьл дир педагогически института комсомольски организаце секретара С. Задарновске.

Дег чура раьза болаш тlайийцар Грознерча студенташа шоашта юкъера доттагlал чlоагlдара баьхка доттагlлен республикера хьаьший.

Дагестански университета студенташ баьхкабар вай республикерча институтий дешархошца дlахо йодача хана шоашта юкъера доттагlал кхы а чlоагlде, Грознера мехкдаьттаи педагогически институташкара студентий дешар, вахар довза, шоайла кхетам дlа-юха бовзийта, иштта кхыдола гlулакхаш ха. Хlаьта Грознерча студенташи Дагестанерча хьаьшашеи цхьан художественни самодеятельноста концерташ а оттадир.

Т. УЖАХОВА.

Культпросвет болхлой семинар

Укх деношка Первомайски районе культура учреждений болхлой семинар хилар. Семинаре дакъа лаьцар юрташкарча клубайи библиотекайи заведующеша, кино болхлоша, колхозникаша, юрта боахаме хьалхара моттигаш лелаераша, иштта кхыбараша а. Верригаш а цига гулвелар 300 гаргга саг.

Укх бlаьстийи эхкийи районерча культпросветучреждений болхлоша бе безача балха форма а план а йийцар семинаре. Цул совгlа, дукха ха йоаццаш хиннача республикански кхоалагlча смотра итогаш а кхалнаьха съездах лаьца къамаьлаш а дир цига культура отдела заведующе нов. Архчоеви ССКП райкома кхалнаьха отдела заведующе Л. Албогачиеваси.

Дlахо йодача хана клубайи библиотекайи болхлоша агитационно-художественни бригадаш вlашагlйохкара тематически, хаттарийи жопийи сайренаш е езаш хилар а дийцар семинаре.

Района юрта боахаме хьалхара моттигаш лелаераша даьхача толамех лоацца къамаьл дир ССКП райкома секретара И. Ургапова. Хlаьта укх шера тlайийца социалистически декхараш шоаш кхоачашдергхиларах тешам луш къамаьл дир семинаре Ленина цlерахча колхоза хьажкlаш лелаеча звеной звеньевойш болча К. Хучбарова, Х. Костоевас, партийни организаце секретара нов. Тачиева, иштта кхыбараша а.

Семинар йистеяьнначул тlехьагlа цига гулбеннараштa кино хьеккхар.

Х. БЕРСАНОВ,
Нохч-ГlалгІай АССР культура Министерства методист.

ДОГ ГlОЗДОАККХАШ ЙОЛА ИСКУССТВО

7 апреле Грознерча Ленина цlерахча Двореце профсоюзий художественни самодеятельноста республикански смотр чакхйоалаш тlеххьара концерт хилар. Дог гlоздоаккхаш дар профсоюзий самодеятельноста юкъера цхьадола гlулакхаш: художественни самодеятельносте дакъа лоацаш тайп-тайпарча предприятешкара искусство дукха езаш а йоккха талант йолаш а бола дуккха кагирхой бар, хlаьта тайп-тайпара номераш а йолаш сакъердаме яр репертуар а, дукха яр чоалхане йола классически произведенеш. Репертуара юкъе яр дика кийчъяь, вахара таханарча гlулакхашца ювзаенна йола номераш а.

Концерт дlадоладелар композитора Холминова яздаьча «Ленинах долча иллеца». Производственно-товарни контора хоро нийса оаз южийташ дика аьлар из илли. Иштта дика аьлар цу хоро Штрауса язъяь «Бlаьстан вальс» а.

Дика гlулакх да самодеятельносте тlехь-тlехьагlа художественни дешара говзанчаш кхувш боагlилга. Чулоацам бокъонца хьагойташ, дог ураоттадаь йийшар «Красный молот» яхача завода культура цlен болхлочо Носковас «Лочкъадаь бlаргаш» яха Леднева язъяь стихотворени. В. Соколова Лумумба хетаяь йола стихотворени геттара дика йийшар химзаводерча слесара А. Баранова. Стихотворене чулоацам кlоаргга кхетабарал совгlа художественни дешара йоккха говзал йолаш ва из, иштта дика хов цунна стихаш ешача хана доагlача тайпара сурт гойта а.

Тайп-тайпарча къамех бола дукха кагирхой ба вай предприятешка къахьегаш. Цхьа барт болаш хьинаре къахьегаш санна безаме дакъа лоацаш ба уж художественни самодеятельносте а. Ассински консервни завода болхлочо Гусаченкос нохчий меттала аьлар «Нохчий вальс». Кога гlирс беча фабрикерча болхлочо Л. Нисановас аьлар Ливански илли.

Дукха яр концерте дакъа лоацаш тайп-тайпара халхара коллективаш. Царех дукхагlа яраш чlоагlа йоккха говзал йолаш а яр. Дукха ха яц Ленина цlерахча Двореце Кавказа халкъий халхара кружок вlашагlъелла. З. Битарова кулгалдеш йолча цу кружоко оттадир нохч-гlалгlай кагирхой халхар. Ший тайпара сурт долаш оттадаь дар халхар. Цхьабакъда, халхабувлараш дикка говзал йолаш бале а, цар массане бокъонцахьа кlоарга кхетадац халхар: халхабувлача хана сов дукха цlогlарч детт, цкъазахьа музыках талх, сов чlоагlа фата а етт.

Халкъа оамалаш нийса гойташ, дика оттадир румынски беламе халхар «СМУ-6» яхача управленерча халхара группа. Геттара дика дир сакъердаме оттадаь дола эрсий халхар № 2 йолча Кирпични завода коллективои, башкирски халкъа халхар Профтехобразованерча коллективои.

Республике дика йовзаш я нефтяной института Нохч-ГlалгІай халхар деш йола группа. ЧlоагІа дезаделар зрителашта цу коллективо оттадаь кlантий халхар.

Дукkхача хана денз халхара говзалаш lомаеш хьайоагlаш я Ленина цlерахча Дворецера коллектив. Цу коллективо оттадаь «Советий lаьдал бахьан» яха халхар чlоагlа чоалхане композици йолаш дар. Цхьабакъда, композицена юкъе дукха нийслу халхара сурт хоадамболлаш оттадаьдоацаши, тlехьа тlадоагlа сурт хьалхарчунца бувзам боацаши йола моттигаш.

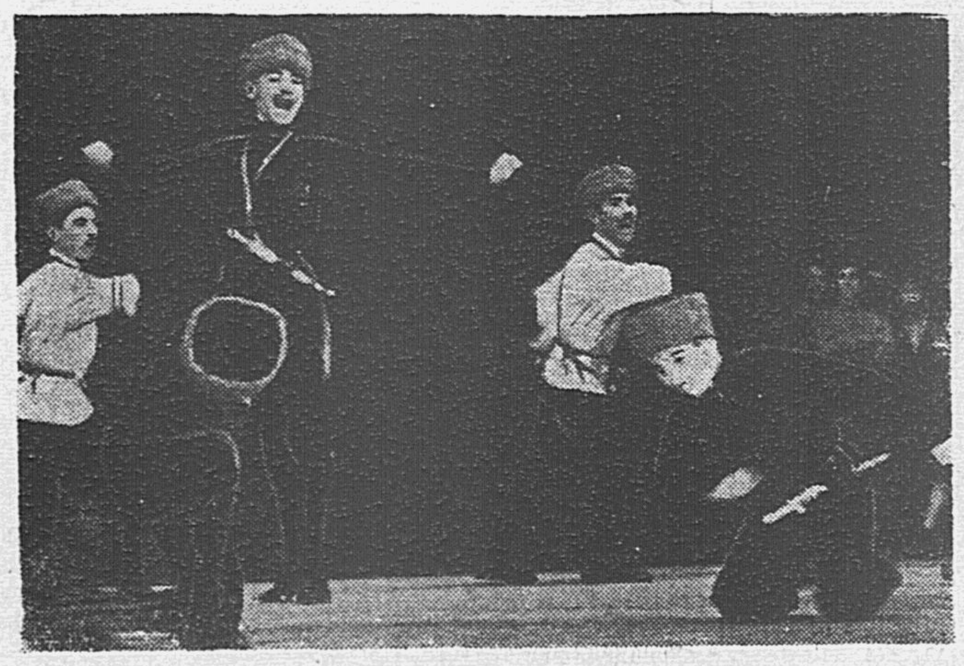
ЧlоагІа тlоараш тохаш безаме тlайийцар зрителаша Профтехобразоване халхара къона коллектив. Цо гайтар О. Мунджишвиле оттадаь лоаман кlантий халхар. Геттара чоалхане сурт долаш дар халхар, цхьабакъда, халхабийннараш кадайи аттеи лелар. Цар хьагойтар музыка дика кхетаеши, моллагlа чоалхане сурт дола халхар де могаргдолаши шоаш болга. Хала да царех дикагlа вар къоаставе. Кагий бераш а дувл боккхийчарна нийсса халха.

Дика яр Гипрогрознефта самодеятельносте дакъа лоацаш болчар гайта номераш а. Цар репертуара юкъе яр тайп-тайпара чоалхане классически произведенеш. Йоккха говзал йолаш ба Гипрогрознефта эстрадни оркестре дакъа лоацаш бараш а.

Чакхъяьлар массехк дийнахьа хинна профсоюзий художественни самодеятельноста республикански смотр. Профсоюзий самодеятельноста болх дика вlаштlехьбаьккха моттигаш дуккха яле а, кхоачамбоацараш а да дуккха. Эггара хьалха белгалдаккха деза цхьайолча йоккхийча предприятешка художественни самодеятельносте дакъа лоацаш нах кlезига болга, цхьайолча моттигашка кхетамца вlаштlехьъяккханза яр репертуар, самодеятельносте дакъа лоацаш кlезига бар нохчийи гlалгlайи.

Дlахо самодеятельность кхы а дегlайоалаяра цахаддаш кулгалдар — из профсоюзий культура болхлой сийлен декхар да.

А. МЯКИЕВ.

Сурта тlа: (лакхехьа) Профтехобразоване халхара коллектив, (лохехьа) нефтяной института халхара коллектив.

В. Юнцевича сурташ.

Тоалуш латт Нохч-ГlалгІайчен столица

Сомий беш оал Грознерча наха города холодильник ягlача 12-гlча треста поселках. Де а доаглаш доккхал ду поселке бахача наха картал чухьнахьа а йоацаш, километраш йlаьхача, Орджоникидзе цlерахча стадиона улув гlолла йолхача Фасадни Стадионни яхача цlенача, асфальт уллача улицай йlоаххала ягlача сомий бешах.

Ташкала яха керда поселок хьалъе йолаянь 5 шу мара дац, хlаьта а хlанз города хьалнийсъеннай из. Тlеххьарча остановке 5-гlа автобус сецача, бе йоаххаш lажий, боалий, хьачий гаьнаш а йолаш цу чура lобувлаш гу кердача поселке баха нах. 12-гlча треста поселке бахача наха санна шоай поселок хозъе безам ба цар. Массехк шу хьалхагlа айва яхача сома гаьнилгаш еглаяр укхаза, хlаьта хlанз Стадионни улицагlа йола автомашина тов бесса—цlе зиза техача айва яхача сома гаьнаша къайлаяьккхе хул. Дукха хана денз сомий гаьнашта гlулакх деш хьабоагlа школашкара дешархой. Цар бlаьстан юхье гонахьенаш оахк, хий детт, хlаьта догlаш доацача июль, августа беттаашка хьогама гlамгlа, кхьйола сом кхоал улица тlарча сомий гаьнаш тlара баьккхе.

Бераша дика бlарглокх гаьнашка, когъяц уж. 50-гlча юкъерча школерча хьехархоша берий безам болийтаб гаьнех, хlаьта хlанз школе меттел, шоай коашка а гlулакх ду цар гаьнашта.

Берел тlехьабисац цу гlулакха боккхагlа бараш а. Жилищно-коммунальни управленерча кулгалхой кулг дlакхаьчадац Фасадни улицагlа № 39 йолча цlен ков цlенде. Во сурт дар цхьаккха га ца ягlаш докъаденнача бlехача, юкъе ягlаш юкъара хьаштагlа а йолаш долча цу кхоа даьллар. Тlаккха цlен-нана Викерт Паша, Гипрогрознефта инженер В. Д. Кондурова, цlен-нана Мартыненко Аня оарцагlа а яьнна, ков а хьалхашкара улица а бlаьстан юххье денз цlенде болабелар. Гонахьара лаьтта аьхкар, коара нувхаш, оатаенна кирпишк хьагул а яь, дlаяхьийтар, масса тайпа сомий гаьнаш еглар, зизаш деглар. Довзаргдоацача даьлар ков, зиза тохаш латт гаьнашта.

Цхьабакъда, кхы дlахо а город хозъяра дукха къахьега деза. Къоахкеи михайи гаьнашта меттел дlайогlа еза сомий гаьнаш, хозагlа хургйолча тайпара улицашка уж нийс а еш.

Н. ПАВЛОВ.

Ладувгlа радиога

9 апреле: 16.00 — Пионераштеи школьникаштеи передача — (эрсий меттала); 16.23 — Кхалнаха дола журнал (нохчий меттала); 16.53 — ашарий антракт; 17.15 — «Тирка дикъа бlаьсти» — радиопостановка (эрсий меттала).

10 апреле: 6.35 — «Халкъа демократе мехкашка» — беседа (нохчий меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Тха микрофона хьалхашка...» — передача (эрсий меттала); 8.15 — Общественно-политически передача (нохчий меттала); 8.30— концерт; 8.45 — декхараш кхоачашду» — корреспонденци (гlалгlай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гlалгlай меттала); 17.10 — «22-ча съезда сийна буровикаша йоаржаяь ях» — передача (гlалгlай меттала); 17.26— ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Партийни сердалон системерча занятий итогашка» — (эрсий меттала); 18.00— керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «РадиоладувгlархоЙ письмоех...» — передача (нохчий меттала); 18.30 — концерт.

11 апреле: 6.35 — «Хьажкlашта хий дехка лаьтташ» — передача (эрсий меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.25 — концерт; 8.45 — «Анаша дега ка етт» — беседа (гlалгlай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гlалгlай меттала); 17.10 — «Радиоладувгlархой письмоех...» — передача (гlалгlай меттала); 17.25 — ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — кагирхошта передача (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Ленинца болх баьчара цох дийцараш» — передача (нохчий меттала); 18.30 — концерт.

Наха дукха еза моттиг

800 совгlа саг ва Шаьларча районни библиотеке дlаязвенна книжкаш дешаш. Царна юкъе ба юрта боахама болхлой, промышленни предприятешкара болхлой, гlулакхера бараш, дешархой, пенсионераш, цlен-ноаной. Дукха нах хул укхаза дешара зале книжкаш, газеташ, журналаш дешаш а.

Библиотека заведующе Алякинас, дешара зала заведующе Абрамовас, библиотекара Ахматхановас шоай болх лерттa дика вlаштlехьбаьккхаб. Укхаза я хоза тоаяь стендаш: «ССКП XXII съезда накъа дахар», «Фу кхоачашдар духьа къовсам лоаттабув вай районо», «Семилетке Нохч-ГlалгІайчено де лаьрхlар», иштта кхыдараш. Библиотеке хьалтеха доахк районерча дикагlа болча болхлой портреташ а цар кхоачашде аьнна тlайийца декхараш а.

Каталогаш дика вlаштlехьъяьха хилар бахьан долаш атта хьалаха йиш я библиотекера моллагlа эшаш дола книжка.

Библиотеке ухарий теркам дика тlаозаш я укхаза керда книжкаш латташ йола стенд.

Чlоагlа йоакхо ю библиотека болхлоша нохчий меттала книжкаш lалашдара а уж нахага дешийтара а. Къаьсттача стенда тlа дlаоттадаь латт укхаза ара мел даьнна нохчий меттала книжкаш.

Библиотекерча книжкаш дешараштa юкъе ба дуккха нохчий а. Масала, Эсамбаева Хьавас дийшад Мамакаева «Тирка талгlеш» яха сборник, Джек Лондона произведенеш, Л. Толстова «Анна Каренина», иштта кхыдараш. Яхаева Зинас деш атеистически литература. Цо дийшад «Дынах тешараштеи ца тешараштеи дола библи», «Библех дола книжка», иштта кхыдараш.

Книжкаш дешаращца каст-каста читательски конференцеш, беседаш ю библиотека болхлоша. Март бетта укх тайпарча темаех яьй читательски конференцеш: «Машар, къахьегам, коммунизм», «Конго леладу законах доаца гlулакхаш».

Библиотекерча болхлоша нохчий кхалнах балхашка болча моттигашка дlа а ухаш, беседаш ю укх тайпарча книжкаех: «Ислами кхалсаги», «Шарилатах саг йоалаяри, саг маьре яхийтари», и. кх.

Районерча къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхбара шоашкара доагlар а деш, сийленца накъа яха лаьрхlа я Шалински районни библиотека коллектив ССКП XXII съезда.

Д. ДУНАЕВ,
Нохч-ГlалгІай паччахьалкхен педагогически института студент.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинци цlерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Мезонин йола цlа».**
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8.
«Кочубей».
Долалу: 6, 10.
Зlамига зал № 1 — **«Аннушка».**
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
Зlамига зал № 2 — Берий сеанс **«Кlаьнкаш».**
Долалу: 9, 11.
«Го».
Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.
Зlамига зал № 2 — Берий сеанс — **«Кулга говза йола Марья».**
Долалу: 9.15, 11.15.
«Юхатоадаьчох теша».
Долалу: 1.15, 5.15, 9.15.
«Камаьрша ахка».
Долалу: 3.15, 7.15.
10-ча апреле денз **«Жервеза».**

«Родина» яхача кинотеатре.

Берий сеанс — **«Артемка леладераш».**
Долалу: 9.
«Музкомандацара кагий нах».
Долалу: 10.45, 12.30, 5.45, 9.15.
«Чархаш тlара крепость».
Долалу: 2.15, 7.30.
«Мезонин йола цlа».
Долалу: 4.
10-ча апреле денз **«Жервеза».**

Городе Грозне Сталински районе 88 корпуса 4 квартире вахача **Зуев Анатолий Семеновича** г. Грозне Орджоникидзе проспекта № 86, квартира 17 йолча яха **Штеклецкая Юлия Васильевна** йитарах дола дош суде деннад.

Дош дувцаргда Сталински района халкъа суде.

РЕДАКЦИ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цlерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02061 Заказ № 2310